

4

DE LIBELLO
CONTRA
BENIAMINVM KENNICOTT

S. THEOL. DOCT. ETC.

Ejusque Collationem MSS. Hebraicorum

NUPER GALLICE EDITO

EPISTOLA AD AMICVM

EX ANGLICO VERTIT SVASQUE AD EVMDEM

BENIAMINVM KENNICOTT LITTERAS ADIECIT

PAVLLVS IACOBVS BRVNS

LVBECENSIS.

ROMAE MDCCCLXXII.

TYPIS GENEROSI SALOMONI

PRAESIDVM FACVLTAE.

Bint. 393 (9)

zsw

*Nec probrum audire debemus, nisi ea lege,
ut respondere liceat.*

Cicero lib. iv. de Rep.

AMICO S.

CEPI Tuas litteras de libello Gallice conscripto contra D. Kennicott, ejusque opus nuperrime edito; ex quibus quid Tui judicii de eo sit, quod quidem Tibi commune cum aliis est, intellexi: nimirum, si quæ in eo libello studiose in Anglia, & peregre distracto objecta sunt, quæ breviter refelli possint, ea in vulgus proferenda esse. Cupis quidem certe, quum nec Gallice satis scias, nec Kennicotto consuetudine junctus sis, etsi operis ab eo instituti subscriptor fueris, ut quandoquidem in otio ipse sum, præcipua Tibi ejus argumenta perstringam; idque potissimum quod nihil hujusmodi ab Kennicotto expectare licet, qui modo in opere suo adornando, parandoque ad edendum totus est.

Facio equidem non invitus, ut Tibi morem geram. Itaque ab inscriptione libelli ordiar: *Lettres de M. l'Abbé Ex-Professeur en Hebreu en l'Université de au Sr. Kennicott Anglois* &c. 1771, ac licet Parisiensibus typis expressus sit, titulus tamen, ut inde fraudem

(IV.)

dem lectoribus fieri coeptam intelligas, Romam mentitur. Libellus ad anonos referendus est. Sed casu accidit, ut originem ejus probe edoctus sim, quam noscere Te quoque non injucundum erit.

Confectus est a societate quorundam R.R. Patrum Capuccinorum in conventu vici S. Honorati Parisiis. Quæ quidem societas coalescit ex fratribus Ludovico de Poix, Hieronymo d'Artois, Seraphino de Paris &c. (nam istorum mihi duntaxat nomina innotuerunt) moderante Abbate de Villefroy. Hoc certo loco se res istiusmodi societatis habebant, hæcque ejus membra paucis abhinc annis. Ediderunt opus inscriptum *Principes discutiés*, explanans, ut videri potest, principia linguæ Hebraicæ; cujus quidem operis bina Volumina in annos singulos prodierunt, duo autem postrema XIII, & XIV. anno 1762. Eodem anno evulgarunt *Psalmodum Versiõnem novam ex Hebræo Fonte* cum Proœmio, in quo hypothesein, & principia interpretationis suæ explanant. Anno 1760. a Clemente XIII. Pontifice Maximo decreto cohonestati fuerunt ob studia, quæ Sacro interpretando codici impendunt, societati nomen, & auctoritatem sanciente. Appellata autem est *Societas Clementina* (datum id puto honori Pontificis) *ad linguæ sacre cognitionem acquirendam, & ex Hebræi sermonis natura divinarum Scripturarum sensum eruendum*. Vide *Psalmodum Versiõnem novam*, Proœmium, & Epistolas Benedicti XIV, Clementis XIII, & Cardinalis Passionei ipsi præfixas.

Hos autem viros auctores esse memorati libelli, argumentis indidem petitis adeo evidens est, ut certius esse non possit, si nomina apposuissent. Afferitur pag. 13°. in

in Parodia ex Racinio librum claudente , non unum eum confecisse (*), pluresque in eo studia sua contulisse . Principia eorum toto libro conspicua , singularia , ipsorum denique propria . Explicationes cujuscumque versus citati ex Psalmis congruunt *Versioni novæ* ; & in primis explicatio , quam afferunt ad Gen. II. 17. Epistola tertia plane eadem est , ac quæ exhibetur in Prooemio *Versionis* (confer *Lettres* &c. pag. 60. cum Prooemio p. xxix.) Hoc quidem exemplum eo majoris ad sententiam ferendam ponderis est , quod in nullius , præterquam in istorum virorum cerebro ejusmodi interpretatio oriri , aut adolescere potuit .

Examen Operis Kennicottiani auspicantur inquirentes primo in probitatem librorum , quibus usus est , quo loco statim singulare candoris sui specimen nobis exhibent . Animadverterat Kennicottus *Disf. II*, pag. 475. „ utramque , quæ in ore famæ est , Hebraicorum Bibliorum editionem , Bombergi Venetam , & Cardinalis Ximenis Complutensem , quod ea a viris , vel sub auspiciis virorum , qui erant , vel fuerant Judæi , *impressa* „ fit , quamquam de diversis MSS. desumptam , eodem „ tempore sub proelo sudantem , eam tamen maximam „ sui partem eundem Textum exhibere ; quum editores numquam a Masora recedere voluerint , ad illamque Manuscriptos suos antea correxerint , quod aperte fatetur Bibliorum Venetorum Editor , & indicant „ etiam subobscurè , Editores Bibliorum Complutensium „ .

Habes rem ut se habet locupletibus auctoribus , qui lo-

(*) Voyez (à la vertu je dois cette justice)

Que je ne suis pas seul , & j'ai plus d'un complice .

eo indicato laudantur, confirmatam, quodque inde consequitur extra omnem dubitationis aleam positum est. Sed quo isti pacto hæc narrant? Ajunt pagina 4, & adhuc clarius pag. 8, Kennicottum affirmare, has duas Editiones ad MSS. factas esse, quos *Judæi suppeditaverint*; atque idcirco Manuscriptos vitiosos esse, & textum harum editionum corruptum. His præmissis ad hunc modum concludunt, Quid? nonne nosti, per Judæos Biblia ad nos venisse? Et, si textus impressus vitiosus obnoxius est, quoniam *de MSS. desumptus, quos Judæi suppeditaverunt*; quæ fides danda est tuis emendationibus, si omnia antiqua exemplaria a Te collata, & ex quibus hæc emendationes proponuntur ab iisdem manibus profecta sunt? Interrogandi essent, num omnino sermonem libri a se ad confutandum suscepti intelligant? Si rudes ejus sunt; qua fronte, qua mente effutire talia ausi sunt, auctorisque sententiam, & argumenta inde se certo tenere, aliisque referre posse sibi persuaserunt? Sin periti; quid, quæso, afferent, ne auctoris mentem pervertisse videantur, vel qua tandem ratione, ne animi sui candor in discrimen adducatur, efficiant?

Quum de animi candore loquor, aliud ejus specimen, quod initio primæ harum quinque Epistolarum occurrit, non prætermittam. Vitio vertunt Kennicotto, quod consilium ceperit Biblia Hebraica immutandi, atque textum a se correctum edendi, hoc proposito programme: *Pristinæ dignitati restitutum*. Atque hoc, quod insimulant, amplius dilatant pag. 110. *Imitez donc du moins Votre modèle; plus réservé que Vous il s'est contenté*

*texte de mettre les Variantes en marge, & nous a laissé
 notre Texte tel qu' il est; mais Vous, Vous prétendez faire
 une Bible nouvelle, c' est-à-dire faire un salmis des inter-
 prétations du Pere Houbigant, des conjectures de l'Abbé
 Ladvocat, des folies de Vos Manuscrits, de Vos propres fan-
 taisies; & Vous donnerez à cette composition le nom respec-
 table de parole originelle de Dieu. Quorum dictorum uni-
 ca, quam ipsi afferunt, probatio verba quædam sunt ab
 ipsis in alienam sententiam detorta ex prima Disserta-
 tione D. Kennicott edita 1753. sex ante annis, quam
 hoc opus aggredereetur; narratumque mihi est, ne tum
 quidem, quum alteram Dissertationem 1759. edebat,
 consilium cepisset, hujusce operis aggrediendi, si omni-
 no aggrediendum erat. Sed quomocumque res ha-
 buerit, sæpius publice, idque scripto typis commissum
 D. Kennicott professus est, sese in sua editione singula
 verba Vander Hooghtianæ expressurum esse, ne unica
 quidem littera consulto addita, vel detracta. Quapro-
 pter si hoc ignorarunt, cavendum ipsis erat, ne quod
 non satis tenebant, de eo tam confidenter pronuncia-
 rent; sin noverant, magis adhuc hujuscemodi verbo-
 rum pudere illos debuit. Neque enim oblivisci ea pot-
 erant, quæ ipsimet pag. 3. scripserunt: *Sur tout on se
 donne bien de garde d' en imposer par quelque mensonge ou
 par quelque imposture.**

Pagina 5. specimen criticæ, qua pollent facultatis
 exhibetur. „ Ante inventam artem imprimendi, in
 „ quibus, numerus MSS. Bibliorum Hebraicorum in
 „ Europa fortasse triente minor fuit, quam nunc est,
 „ Ita ut duo trientes nostrorum MSS. recentiores sint, ela-
 bora

oratique, si hos viros audias, ad textum impressum. Qui quidem computus tamquam valde modicus habendus est: nam pag. 78. latius vagantur, Doctorique Kennicott persuadere volunt, quadringentorum MSS, quos contulit, vicesimo quoque ipsos novemdecim recentiores esse, atque nupere confectos. Quod quidem singulare Paradoxon explicatione ulteriori indiget, quæ pag. 5. habetur; „Textus Hebraicus, inquit, ex optimis MSS. impressus, magno honore per longum tempus acceptus est. Hebraicæ deinde linguæ navare homines operam cœperunt; sed quum mediocriter ingenium, & principia hujus linguæ tenerent, quæcumque difficultas ipsis objiciebatur, erroris loco habebatur. MSS. ex omnibus partibus conquisiti sunt, ut cum textu impresso conferrentur; pauci autem detecti. Sed quum res ad lucrum spectare inciperet, plus mille statim apparuerunt, quumque fumus, & cetera re motioris ætatis ornamenta extrinsecus accederent, magno in honore habiti a curiosis sunt, & auro contra redempti. Multas fictas, ac nihili fabellas audire me adhuc memini; sed absurdiorum hac, aut peræque absurdam profecto nullam.

D. Kennicotti diligentia, & *ἄκριβεια* pag. 9. accusatur, in eamque rem quinque, vel sex typographicorum errorum exempla afferuntur in verbis Hebraicis excerpta ex II. Dissertationibus ducentarum supra mille paginarum, quorum præterea errorum primus animadversus est, & correctus est in ipsa Kennicotti Diff. I, pag. 523. Tamen si quis contra minus accuratos hos ipsos homines dixisset, quod, ut ipsi fatentur, 17. errata in par-

vum

vum libellum irrepere fiverint (ipseque adeo correctio-
num index erroribus non vacat), additis præter illos
aliis erroribus, quos vel ipsi non animadverterunt, vel
animadversos silentio præterierunt, male credo secum
actum, sibi que injuriam factam arbitrarentur.

Editio Bibliorum Hebraicorum auctore Houbigan-
tio, Patre Oratorienfi vere docto, & ingenioso, dignifi-
ma est, quam plausu, gratique animi significationibus
eruditi omnes excipiant. At illis Criticis pag. 10., & 118.
, opus est levissimum, quod nunc a nemine non con-
, temnitur, ejus autem auctor ignarissimus propieta-
, tum linguæ Hebraicæ. Quod quidem judicium de
egregio Critico, tantaque confidentia prolatum plerique
lectores stupebunt. Sed ut ejus interim causam te-
neant, norint, P. Houbigantium aliquot ante annis
edidisse librum inscriptum *Examen du Pseautier François
des R. R. PP. Capucins* (nam etiam Gallice ipsorum
Psalterium prodiisse videtur) où l'on prouve 1º qu' ils
ne doivent point prendre pour sujet ordinaire des Pseau-
mes les Juifs captifs, & maltraités par les Chaldéens; 2º qu'
ils donnent une fausse idée de la langue sainte & qu' ils
violent souvent les regles. A la Haye. 1764. 8º, in quo
quidem libro omnes eorum hypotheses, & principia la-
befactat, omnesque ineptias, & absurditates in apricum
profert.

Alterius Epistolæ summa in eo versatur, ut funda-
menta, quibus Kennicottus opus suum inædificat, ine-
pta, & nihili esse ostendantur. Vide pag. 23. Atque id
fit seligendis ex tribus Manuscriptis Bibliothecæ San-
germanensis, quibus D. Kennicott Parisiis usus est, va-
riis

riis lectionibus vel nullius momenti, vel quæ manifesta sphalmata sunt, certe istorum iudicio: nam harum una 1. Reg. XVIII, 4. sine ulla dubitatione correctio est, quam Vulgata Latina, & ipse Hebraicus textus v.13. confirmant.

Eadem utuntur methodo in collatione MS. Cantabrigiensis N.68, quæ tota occultis quibusdam callibus cum illis communicata est. Affirmant autem pag. 29, & 31. continere ad rationes Kenni cotti diversitates 1200; sed, ut ipsi opinantur, 330. additiones, 630. omissiones, 300. lituras, &c. totum autem vix 4500, ceteras variantium proprie dictarum loco nequaquam habendas esse. Sed inter illas, quæ variantium nomine dignæ ipsis videntur, non audent affirmare, nullas gravioris momenti reperiri.

Tota ratio eo redit, ut conficiant, maximam partem diversitatum Codicum Manuscriptorum nihili esse, ac meros librariorum errores, ex quibus vel nullum exculpas sensum, vel eundem, atque hodierni Textus impressi, nec tertiam harum partem æstimandam esse veras diversitates; quocirca absurdum esse, operam perdi, & imponi Publico his omnibus diversitatibus colligendis propter paucas supersites, quas diversitates & ipsi appellant, nec inficiari possunt, usui esse posse corrigendo Textui, quem in mendo locis quibusdam cubare non negant pagina 2.

Hi quidem boni Patres plane ignorare videntur utilitatem conferendi antiquos Manuscriptos, nec scire, qualis esse debeat collatio MS. antiqui, usui cuidam, vel fini profutura. Sumere enim videntur MS., nisi
vi-

vitiis careat, adhiberi ad errores textus impressi corrigendos non posse; aut certe MS, ut usui sit, universæ æque correctum esse debere, atque textus ipse impressus. Vide quam singulari modo Kennicottum in arena descendere jubent, quaque animi confidentia ad dimicandum se componunt. Loquuntur numero singulari, ut Chorus in Tragoedia antiqua; sed fortasse Abbas ex-professor intelligendus est, qui in titulo splendet, ut Coryphæus Societatis. Sed perpende sis, quanta verborum pompa certamen indicant pag. 42. „ Jam
 „ autem, Kennicotte, universo terrarum orbe inspectante,
 „ te, te provocho; produc tum antiquissimum, tum
 „ optimum horum 400. Manuscriptorum, & si contra
 „ unum errorem Textus impressi non annotatum, vel correctum
 „ in margine, vel contra unam probam lectionem
 „ non invenero decem lapsus crassiores, me ipsum jam
 „ nunc omnium hominum mendacissimum, vel impudentissimum
 „ profiteor. Hanc conditionem crine supra caput meum
 „ suspendo; abscinde si animus est. „ An non animadvertisse videtur,
 „ nulla mora Kennicottum animum suum sedaturum esse,
 „ concessurumque quodcumque concupiverit. Fortasse etiam magno beneficio
 „ Kennicottus adversario suo obligabitur, si conditionibus ab eo
 „ propositis, seu potius quas comminatus est, steterit: nam credo
 „ antiquissimus, & optimus suorum MSS. magis, quam necesse est,
 „ respondebit expectationi flagrantissimæ, si hæc servanda sit
 „ proportio, ut decem erroribus, proba una varietas opponatur.

D. Kennicott optime meminit, suane manu in MSS. San-germanensibus annotaverit, quam ætatem illis

his tribuendam putaret, nec ne. Taxant eum hoc nomine adversarii pag.14., & quod sibi tantum doctrinæ, & auctoritatis, quod non decebat, arrogaverit. Sed narratum mihi est, rem ita se habuisse. Cum Kennicottum plures Bibliothecarum Parisiensium custodes rogassent, ut suam de ætate MSS. sententiam proferret, morem ipsis gessit, sed iudicium suum separatæ cuidam schedæ commisit, numquam MSS. ipsis inseruit; quibus fortasse charta hæc deinde affixa fuerit.

Sed illud lepidum, quod victoriam se retulisse arbitrantur, detecto, ut sibi persuadent, errore, cujus Kennicottum ad hunc locum arguunt. Error, quem dico, in eo est, quod unum trium MSS. San-germanensium centum annis antiquiorem ceteris affirmaverit; tum fallere Kennicottum ajunt, idque ex eo, quod Abbas ille contra opinatus est. *Vide Lector*, inquit pag.16. *vide specimen arbitrariæ methodi, qua Kennicott MSS. ætatem tribuit. Nam non opinor tantam inter Scripturam Sæculi XII, & XIII. interesse differentiam, ut centum annos minus MS. Num.2. assignes, quam Num.1.* Quod ad notam anni Num.3. horum MSS. attinet, quæ multis facete dictis occasionem præbuit pag.20. sufficeret Kennicotto annotare *חמשת אלפים ושישים* diligentem Societatem vertisse 5063, cumque facietiarum gratia eundem numerum ex alio loco in hoc MS. transcripsissent, ingenue fateri, litteram *ס* jocis suis necessariam primitus non fuisse *ס*, 60, sed *ש*, 300.

Jam sese referunt pag.20. ad duos MSS, alterum Samaritanum, alterum Hebraicum Bibliothecæ S. Genovefæ. Ac primo novem versus describunt, qui suo judi-
ciq

cio παραρῶμεθα continent in hoc MS. Samaritano . Sed
 duæ harum lectionum, quæ erratorum nomine ve-
 niunt, veræ, ac genuinæ mihi videntur ; scilicet
 Gen.VII, 3. השמים הטהור, quam confirmat Græca &
 Syriaca interpretatio, atque Ex.XX, 10. לא תעשה בו
 probata iisdem versionibus æque ac Vulgatæ ; eadem
 auctoritates ad Deut.V, versu 14. recurrunt ; non versu 9,
 ut in libello pag.22.

Pag.24. MS. Cantabrigiensem Num.68. magna offen-
 tatione inducunt . Id autem cum faciunt, quiddam ma-
 gni momenti, etfi ab illis minime provisum, efficitur .
 Nam cum hunc MS. sexcentorum annorum antiquum
 habere videantur, & tamen erroribus refertum, conce-
 dere debent, *MSS. antiquos valde differre*, ex quo conse-
 quens est, æquum esse examinare, num noster Textus
 impressus ex *optimis* horum MSS. adeo inter se disen-
 tium derivatus fuerit . Una lectio in sphalmata hu-
 jus MS. relata pag.26. valde præstans est ; nempe
 Josh.V, 14, ubi pro לא non MS. legit לי ei . Confer
 Versiones Græcam, & Latinam, & vide contextum .

Auctores nostri pag. 33. ad 36. acerrime castigant
 Pentateuchum Samaritanum, ut inde evincant, stul-
 tum esse, hunc vel minima cura dignum putare .
 Sed gravius argumentum utilitatis *conferendi MSS. Sa-
 maritanos* præberi non potuit : quæ quidem collatio
 magna pars est operis Kennicottiani . Nam si Pentateu-
 chus Samaritanus, ut hætenus impressus est, imma-
 nibus erroribus scatet, qui errores revera in quanti-
 vis pretii MS. Moriniano insunt, id fidem & existima-
 tionem aliis MSS. Samaritanis auget, quod illos emen-
 dent ;

ident; persuasumque mihi est, hanc insignem utilitatem ex septem MSS. Samaritanis, qui in Anglia servantur perceptum iri, a quibus, ut narratum mihi est, viginti sex ex 49. exemplis, quæ illi afferunt, & magnarum corruptionum loco habent, corriguntur. Sed ut ne plura dicam, fecit quidem inconsiderate, præcipitanterque Societas hæc, minusque honori suo prospexit, se visa est, quo Summi Pontifices ipsam cumularunt, dum adeo parum auctoritati Versionis Vulgatæ consuluit, ut lectiones improbaverit bonas cum per se, tum Authenticæ Versioni probatas, cujusmodi sunt מנני Gen. XXII, 16. despiciatui adducta pag. 34. atque pag. 36. מושיך Gen. X, 2, ubi nulla apparet ratio, quamobrem hoc ultimum verbum rejiciatur, nisi quod a Vulgata confirmatur.

Multis in locis magnam ingenii, magnam judicii vim auctores hujus libelli præ se ferunt; sed in primis admiranda eorum constantia est, facultasque penitus quidquid attingunt complectendi. Primo pag. 4. magnis laudibus Judæos efferunt, quod ita animati sint, ita institutione comparati, ut ne unam quidem litteram ulla umquam de causa in Bibliis immutare aufint. At pagina proxime sequenti iidem audiunt perquam dexteri in MSS. fumo oblinendis, quæstusque ex qualibet re percipiendi avidissimi, qui que alios totis Bibliis MSS. in fraudem inducunt, ac pag. 37. lege teneri Judæos, ut imponant Christianis.

Multus esse possem in absurda eorum exoptulatione pag. 40, quod D. Kennicott in prima Dissertatione non ex Hooghtiana Editione textum allegaverit, sex
 ipfis

ipsis, credo, annis antequam aliquod impressum exemplar fundamenti loco poneret. Sed fatis erit, unam ad huc rem valde illam quidem observatu dignam in secunda Epistola adnotare. Critici nostri dum asserunt, veritati ipsi, ut videntur, contradicentes pag. 37. a Kennicotto hos MSS. haberi *optimos, & antiquissimos*, qui Manethoticis animalibus in margine instructi sunt, loquuntur de duobus MSS. pag. 39., qui his figuris marginalibus carent, quique a Kennicotto in prima Dissertatione tamquam antiquissimi tum sibi visi descripti erant. Prior horum MSS., ut fertur, continet tantum Pentateuchum; alter reliquam partem Veteris Testamenti, sed Pentateuchi ne paginam quidem. Nihilominus nostri homines diligentia, & judicio præstantes nominatim laudant hunc alterum MS., cui Kennicottus dederat *un si grand eloge* loco quodam Geneseos; cum contra Geneseos liber ab hoc MS. absit, & locus clare in Dissertatione Kennicottiana fumatur ex MS., qui nulla laude exornatur. Quid quod, dum ingeniosi apparere volunt, poenas conatus hujusce luunt? nam Kennicotto viam sternunt optimo jure retorquendi accusationem incuriæ, & oscitationis iis ipsis suis verbis conceptam: *Je les présente seulement pour montrer votre peu d'exactitude. C'est cependant une des qualités qui Vous est le plus nécessaire pour Votre travail, & dont il ne paroît pas que Vous fassiez grand cas.* pag. 41.

In tertia Epistola hanc Kennicotto gratiam referunt, ut illum indolem, proprietates, & regulas linguæ Hebraicæ doceant. Hæc quidem tota præceptio, ejusque singulæ partes ex *Proæmio Novæ Versionis Psalmorum* de-

cer-

excerptæ sunt. Sed quæ de hac ipsorum operis parte di-
 cere possent, jam pridem P. Houbigantius occupavit.
 Quum enim operi in Psalmos hæc verba ipsi præfixis-
 sent *Non nova, sed nove*, Houbigantius observavit in
 Examine pag. 150. opus eorum, cum nihil novi dicere
 ipsi vellent, tamen totum quantum quantum est novi-
 tatem esse. Novitatum autem septem capita fecit: „ quo-
 rum unum, inquit pag. 152, est pars Grammatica Ob-
 servationum præliminarium, ubi regulas proponunt
 ignotas omnibus Grammaticis, & quod adhuc flagi-
 tiosius, propriis interpretationibus mixtas, iisque ipsis,
 quas ex regulis probare voluerunt, quamquam regu-
 læ ipsæ inventæ fuerunt, ut auctoritas his interpre-
 tationibus conciliaretur; regulæ, & interpretationes
 notissimis legibus Syntaxeos adversantur, & naturæ
 linguæ Sanctæ, „

Initium quartæ epistolæ nihil memorabile habet, si
 quasdam depravationes excipias, tum quiddam præterea
 novum, nam in novitatibus proœmii frustra hoc qua-
 ras: nimirum Kerioth, vel marginales notas Masoretha-
 rum non semper correctiones textus habendas esse, sed
 ex quatuor tres innuere Hebraïsmum, illumque expli-
 care pag. 78. „ Si exempli causâ textus loquens de plu-
 ribus habet *ILLE dixit*, & marginalis annotatio le-
 gere jubet *ILLI dixerunt*, putasne illud dici, corrige
 textum, qui corruptus est? minime gentium; sed mo-
 neris ut cautus sis, ne prave locum accipias, vel ut
 veritas, quasi esset *ILLI dixerunt*. Hebraïcus sermo
 Hebraïsmis suis exui debet, qui alia lingua exprimen-
 di sunt, quantum quidem indoles, & constructio hu-
 jus

(XVII.)

33 Jus linguæ patitur . Sed hoc casu fatentur opus est
34 reconditore linguæ intelligentia , cautaque applica-
35 tione ad ejus principia , ut internoscatur , utrum mar-
36 ginalis nota errorem , an Hebraismum indicet .

Reliqua pars Epistolæ in excutienda Kennicotti ex-
plicatione Deut. XXXIII, 2. 3. occupatur æque ac major
pars quintæ , quæ tota est in disputatione super $\text{עֲשֵׂה לִי$
posterioris Jod in הַסִּדְרִיךְ Psal. XVI. 10. Sed quicumque
harum disquisitionum successus futurus sit , certe nihil hoc
ad quæstionem de statu hodierno textus Hebraïci im-
pressi , & utilitate conferendi MSS , quam nec tangunt ,
nec profligant . Tamen illud hoc loco observatione di-
gnum est , si hoc carmen a librariis aliqua sui parte
deturpatum est , consequens esse , ut necessitatem inde
eliciamus MSS. inspiciendi . Ac si hoc verbum Psal-
morum singulatum , & citra omnem nexum acceptum
pluralis numeri est , nulla masorethica annotatio satis
erit , ut per singularem reddatur , nisi in eo numero
inventum fuerit in textu MSS ; quod quum factum
est , auctoritatem habet ope MSS , non marginis im-
pressi . Quumque assertum fuerit , fere omnes , & opti-
mos quosque hoc verbum in singulari repræsentare ,
sane facit id ad probandam utilitatem conferendi MSS.
Hebraïcos . Breviter : certo tenendum est , hominem
vel maxime falsis præjudiciis occupatum cogi , ut ne-
cessitatem ejuscemodi operis agnoscat , si modo conce-
dit , reperiri multos MSS. Hebraïcos , in quibus multæ
diversitates insunt , quæ numquam antea collectæ fue-
runt ; in primis si det (nec dare non potest) , in ipsis

Editionibus impressis inventa esse discrimina multa, eademque non levis ponderis.

Ad finem hujus quintæ Epistolæ consilia, & monita ad Kennicottum adjuncta sunt de dotibus collatoris, & iis, quæ a proba Editione Bibliorum Hebraicorum cum variis lectionibus expetuntur. Non equidem dubito, quin D. Kennicott se auctoribus obstrictum esse sentiat pro his admonitionibus; in primis quod certiorum eum faciant, quid ab illo in nova sua Editione expectent, quodque ut faciat conceptis verbis illum obtestantur nomine totius coetus Christiani, videlicet „ I. numeros ut Manuscriptorum citet, II. ut Bibliothecas indicet, in quibus delitescunt „.

Adhuc alterius cujusdam annotationis ad quintam Epistolam in mentem venit. Scire avert pagina 115, quo pacto MS., quicumque sit, collatione dignus necne, Kennicotto videatur? Quam hæc interrogatio homines deceat, qui Kennicotti institutum, & progressus in illo ex eo noscere deberent, quod de opere pluribus annis continuis in lucem ediderit, ipsi viderint. Quum autem contra opus prius scripsisse videantur, quam mentem, & scopum ipsius perspexerint, satisfaciet eorum curiositati sequens responsio: Kennicottus certissime noverat (& quis alius, modo ratione utatur nosse debet), si omnes MSS. Europæi conferri pro opere suo potuissent, futurum, ut tanta operi perfectio accederet, quantam hi Manuscripti dare possent. Hoc autem quum fieri non posse intelligeret, suscepit quod potuit, *promisitque collationem omnium MSS. in patria; ita*
ut

ut boni malique , antiquiores recentioresque *omnes* conferrentur , iis duntaxat exceptis , qui manifesto post inventam artem typographicam conscripti erant . Quum autem hoc opus collationis , quod absolvit , ut proposuerat , decem annis in *patria* urgeretur , ex regionibus *exteris* adquisivit tot Hebraicorum MSS. collationes , quot temporis , & sumptuum ratio patiebatur . Ut autem novus ad operis sui absolutionem cumulus accederet ab usu , & collatione MSS. exterorum cum cura inspectorum in præcipuis , maximique momenti locis , ubi iusta diversitatum suspicio esse potest , misisse videtur *Paullum Jacobum Bruns Lubecensem* huic negotio perquam idoneum , ut perpenderet *quemcumque* Codicem Hebraicum nactus esset in primis , & magnis Europæ urbibus . Qui quidem vir nunc in Italia est , & ut probe novi , prosequuntur eum ibi eodem candido favore , facultatemque dant MSS. pervolutandi eandem , quæ antea ipsi in Francia , parte Germaniæ , & Helvetia benigne data fuerat . Ex hac rerum enarratione ab omni partium studio aliena patet , Kennicottum ab arbitrariis , & procacibus regulis , hunc , vel illum MS. tamquam collatione dignum seligendi remotissimum esse . Alii autem quum ad unum omnes Doctoris accuratorem , & diligentiam commendent , amici sui , qui in vico S. Honorati commorantur , non magis illum improbant , quam delegatum Brunsum . Nam nec laboribus hujus vere docti viri , nec tot sumptibus , qui oppido ad hanc rem necessarii sunt , impediri potest , quo minus alter , quod hoc negotium demandaverit , alter quod

demandatum in se susceperit, risu & cachinnis excipiatur pagina 129, &c. At minime admirandum est, vel Brunsum, vel collatorem nostrum ab harum Epistolarum scriptoribus contemptui haberi, & contumeliose tractari, quum non destiterint imitantes in hoc scriptorem nuperum ejusdem gentis (vide *D' Anquetil Perroz Introduction à Zend-Avesta* circa finem), quin labem aspergerent doctrinæ Professoris Regii in lingua Hebraica Oxonii, cujus quidem peritiæ Hebraicæ pariter, ac aliarum linguarum Orientalium, & zelo communicandi earum cognitionem Eruditi multo plus debent (bona venia horum Capuccinorum dicatur), quam totis quatuor & decem Voluminibus *Principes discutés* una cum Psalmorum Versione nova.

In Conclusionem pag. 118. auctores fumunt, tamquam rem plane ab se demonstratam, Opus Kennicotianum esse I. inutile, II. leve, III. periculosum. Ad tertium hunc locum quod attinet, describuntur ab illis Philosophi, quemadmodum se ipsi dicunt, hoc est Materialistæ, & Athei, qui magno ubique numero Christianum orbem infestant, & fatendum est, pulchre recteque ab illis repræsentari. „Nostrum, addunt pag. 122. „ unam præcipuarum objectionum, quas contra Religionem Christianam proferunt, esse obscuritatem Sacrarum Litterarum. Quantopere hi infideles triumphabunt, si a Te didicerint, originem interpretationum corruptam esse. Scutum fabricaris Infidelitati, „ quod acutissimis telis rationis, fidei, & religionis „ opponet „.

Con-

Confiderare debuiffent Auctores noſtri, nimum jam temporis proceſſiſſe, quam ut obtrudi nobis patiamur antiquum Aphoriſmum: *Corruptio Fontium via ſtrata eſt ad Atheiſmum* (Vid. Noldium in Annot. ad Concord. pag. 847.) Plus centum, & viginti anni elapſi ſunt, quum Ludovicus Capellus comparandis antiquis verſionibus cum textu Hebraico non multum abſuit, quin demonſtraret, Hebraicum non magis ab erroribus liberum eſſe, quam ceteros omnes libros, inter alios, quod omnes aſſentiuntur, Novum Teſtamentum; quum libri depravationibus obnoxii fuerunt, quas incuria, ignorantia, & errandi facilitas librariorum fudit, enumeravitque magnum errorum numerum, quo multis viris doctis ætatis ſuæ ſatiſfecit. Quod ejus demonſtrationi deerat, noſtris temporibus cumulate ſuppletum eſt examinandis pluribus MSS. Hodiernum Hebraicum textum laborare non integritate (abſtineo a verbo corruptionis, quæ animum, & fraudem olet), eſt res facti, manibus palpanda, demonſtrata, nec negari poteſt. Cavere hi homines deberent, ne infideles fortiſſimis armis inſtruerent rem concedentes, quæ tantopere eorum cauſæ favet, fatentesque imperfectionem in Textibus Originalibus Sacrarum Litterarum validum argumentum eſſe contra veritatem religionis Chriſtianæ; deinde probam, legitimamque concluſionem agnoſcentes, quum præmiſſæ nullo modo deſtrui queant.

Sed quam proni ſint ad aliorum ſententias depravandas, invertendaſque, accipe duplex ſpecimen. Aſſignant pag. 118, D. Kennicott *conceſſiſſe*, errores, quos in

textu deprehendere sibi visus est, non inveniri in locis,
 qui proxime ad *Fidem, & Mores* affecti sunt. Hoccine
 verum est? Si verum; profecto non exaggerandi hi er-
 rores ab eo in suis libris tamquam magni momenti es-
 sent. Sed nonne Kennicottus falso arguitur hujus di-
 cti? nonne pudere ejus rei accusatores ejus deberet?
 Accusatio non solum falsa est, sed persuasum mihi est,
 falsam esse ipsos nosse. Nam pag.100, ubi recte Kenni-
 cotti verba citant, quamquam quod inde efficere stu-
 dent, frustra student, allegant Dissert.I. pag.11. At
 hic in conclusione, ubi validissime res aliorum menti
 inculcanda erat, omnem paginæ citationem caute de-
 clinant, omittentes omnino particulam restrictivam,
 qua omiſſa, locus a vero sensu aberrat: *Sont princi-
 palement dans des passages qui ne sont pas immédiatement
 relatifs à la foi, ou pratique.* Hoc loco ut aliqua ipsi
 violatæ fidei poena decernatur, velim Moderatores sui
 eos juberent bis quotidie sequenti anno repetere Episto-
 lam Pontificis Clementis XIII. suis Psalmis præfixam,
 in qua hujusmodi admonitiones habentur: *Illud præci-
 puum præ oculis semper habeatis oportet, ut VULGA-
 TAM VERSIONEM &c. assidua manu versetis Et cum
 quisque cognoverit, finem præcepti esse caritatem, de cor-
 de puro, & conscientia bonâ, & fide non ficta; omnem in-
 tell. Etum divinarum Scripturarum ad ista tria relaturus, ad
 tractationem Librorum illorum securus accedat.*

Alterum specimen exstat pag.128. *Il faut que je fasse
 part au Public d'une petite anecdote, qui merite son at-
 tention.* En quod oportere publice exponi tamquam ob-
 ser-

fervatione dignum putant . Kennicottum, ajunt, dum Pa-
 risis effret, numerasse 28. MSS. perlustratos a se in Biblio-
 theca Sorbonica; in quibus erant tres Num. 25, 28, & 254.
 scripti caractere Rabbinico; cujus quidem characteris, in-
 quiunt, Kennicottus ne unum quidem verbum legere pot-
 est; addunt eodem tempore illum rejecisse MS. Num. 20.
 eodem caractere exaratum. Post hæc quærunr ad hunc
 modum: Dicat mihi, quare improbet miserum MS. Nu-
 meri 20? &c. Homines hi Rabbinici docere nos debuif-
 sent, quî scire certissime potuerint (nam, ut videntur,
 Kennicotti consuetudine numquam usi sunt), illum ne
 verbum quidem in his 4. MSS. legere potuisse, & quo
 fundamento nixi dicant, illum præteruisse MS. vicefi-
 mum? Fateor me, quum de hac re mecum cogitarem,
 suspicatum fuisse, an non insultandi illum pruritus,
 quem præ se paragrapho præcedenti ferunt, novum
 aliud mendacium sequeretur, potiusque apud me pu-
 tavi Num. 20. non fuisse rejectum. Quum enim impres-
 sam relationem 1767. in manus sumpissem, inveni Ken-
 nicottum Sorbonæ 29. Manuscriptos assignasse, quam
 illi 28. habeant. Qua de re, ut certior adhuc fie-
 rem, misi qui meo nomine Kennicottum interrogaret,
 qui statim amico illi meo Excerpta sua, quæ Parisiis
 confecerat, ostendit, eademque iisdem omnino chartis,
 in quas ibi conjecerat. Atque in his chartis post Nu-
 mer. 19. sequitur statim Num. 20. descriptus a forma,
 ætate, & caractere Rabbinico una cum 44. Variis Le-
 ctionibus, quas Kennicottus sua manu ex hoc MS. ex-
 cerpsit, quem MS. tantum abest, ut improbet & rejici-

ciat, ut potius tamquam paullo majoris auctoritatis laudet; & quod ad Num. 25, 28, & 254. attinet, hi in chartis Kennicotti adducti sunt suo ordine cum Variis Lectionibus, quas inde decerpserat, præcipue e postremo: quamquam si hos homines auscultes candidos, & veraces, *ne verbum quidem legere potest in alterutro.*

Sed Critici isti nostri, qui tam proni sunt ad detrahendum aliorum peritiæ, & studiis, vide quam de se ipsis aliter judicent. Ubicumque igitur de ingenio peculiari linguæ Hebraicæ loquuntur, intelligendum est, cognitionem hujus arcani limitibus reverendæ fraternitatis definiri, & fortassè viris illis *Adeptis* Societatis Clementinæ. Ita suam sententiam declarant pag. 42. „ Hebraica lingua non est talis, qualis *Hebraïstis vulgaribus* videtur „ pag. 85. „ Concedo hoc non satis clarum iis, qui sese ad studium indolis Hebraicæ linguæ minime applicuerunt; sed qui possident illam, & cognitione præditi sunt styli prophetici, facile has obscuritates superant „ pag. 10. „ P. Houbigant; cum in Opere suo (Editione Bibliorum Hebraicorum) neque in usum converterit, neque ut necesse erat linguam Hebraicam adhibuerit, nullamque aliam correctionum suarum probationem dederit, quam opinionem suam, *genuinus Hebraïsta* facile cognovit, opus leve esse „. Quod ad Kennicottum attinet, ille est ex numero vulgarium Hebraïstarum, nec sese Houbigantio doctiorem præbet:

Atque hæc quidem præcipua ferè capita sunt laudati libelli, quæ non videbantur silentio prætermittenda.

tenda . Post scriptum continet vel cavillationes , vel res nihili floccique pendendas . Ad certas fabellas quod attinet , quas auctores avide arriperunt de conditionibus , & peritia eorum , quibus Kennicottus Oxonii usus est , nemo dicere potest , quæ ipsis fides habenda sit , his solis exceptis , quibus Kennicottus , ejusque adjutores aliquantulum noti sunt . Et multo minus de veritate , vel verisimilitudine harum rerum , quas de illis acceperunt , judicare potuerunt . Sed quum me adieris quippe aptum Tibi visum , ut certiora hac de re perscriberem , indagavi , & auctoritate munitus affirmare possum , Kennicottum credidisse , quum Hebraica volumina collata sint comparando Textum impressum cum MSS, non *verbatimim* , sed *litteratim* , atque adhuc credere , quosdam hujus rei satis idoneos esse , qui legere norint , etsi linguam non calleant ; immo vero multis etiam partibus magis idoneos hujus linguæ peritis . Periti enim sæpenumero , quod fere fit in his casibus , multas litteras pro scriptis sumere possunt , quum alias quælibet littera majore cura ab iis considerari solita sit , quorum cognitio peritiam legendi non excedit .

Si igitur ex tot , qui in hoc opus adhibiti sunt , pauci exstiterunt deterioris notæ , sciendum , inde nullum in collationes derivatum vitium fuisse , nisi probeatur ineptos eos fuisse in iis , quæ ad conferendum opus erant . Tantum adjiciam , si unus ex his olim nauta fuit , ut perlatum ad Ex-professorem &c. pag. 114 , probe scio , adhuc alium fuisse , quo Kennicottus utebatur , qui stipendium meruit in exercitu peregrino , & de quo
aucte.

auctores Epistolarum ne hilum quidem. Quid nunc illo factum sit, hi auctores, credo, optime norunt; sed si meae narrationi fidendum est, fortasse nescirent, quid illo fieret, si ejus historia civibus innotesceret. Vale.

(XXVII.)

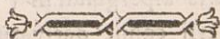
PAVLLI IACOBI BRVNS

LVBECENSIS

AD V. C.

BENIAMINVM KENNICOTT

EPISTOLA.

P. I. BRVNS B. KENNICOTT S. P. D.

irro ad Te, Eruditissime, ac Præstantissime Kennicott, Litteras ad Amicum de libello Gallico ante hos non multos menses contra Te, opusque Tuum edito Latine a me conversas; quod dum facio, non possum mihi non vehementer gaudere, Tibi autem cum bonis omnibus de egregio, quem nactus es, defensore gratulari. Etsi enim in eo libello litterati viri doctrinam, pro bi æquitatem, Galli ipsi propriam gentis suæ humanitatem, animique candorem desiderent, nihilque propemodum præter convicia, nigræque, ut ait ille, succum loliginis, quod magnopere lectione dignum sit, afferat; tamen optimam causam in hac Epistola etiam optime defendi, cum omnes majorem in modum gaudemus, tum ego maxime lætitia gestio. Quid enim vel contra universum

fum genus manu exaratorum Hebraicorum librorum,
 vel contra quosdam nominatim, quorum fidem elevan-
 dam sibi sumpfit, Adversarius effutivit, cui in hac
 epistola non probe satisfactum est? Quid is ad ope-
 ram Tuam abjiciendam, quo non illa commendetur?
 Quid ad ejus inanitatem futilitatemque, si Superis
 placet, convincendam, quo non ejusdem necessitas,
 ac præstantia comprobetur? Quid ad Te exagitandum,
 quo Tibi non fama & honor conficiatur? Quid ad la-
 bem aliis doctis viris aspergendam (*), quo non to-
 tum hoc in adversarii caput derivetur? Quare jucun-
 dum mihi erat, tam festivum, tam doctum opusculum
 in latinum sermonem convertere; idque cum hac, quam
 innui

(*) Anonymus enim nequaquam
 in unius Kennicotti insectatione sto-
 machum, & acerbiter disceptatio-
 nis suæ continuit, sed omnes qui-
 cumque in Anglia sunt, fama, factif-
 que claros ac nobilitatos viros in
 hunc modum incescit pag. 117. *He-
 las! je n'en desirois dans le nom-
 bre qu'un seul qui sçût cette lan-
 gue à fond, & qui n'un esprit im-
 partial lût attentivement vos deux
 Dissertations, il dessilleroit bientôt
 les yeux à tous vos Souscripteurs.*
 i. e. Ex numero (Subscriptorum,
 quos paulo ante maxime illustres
 Anglici regni non negaverat) vel
 unum mihi optarem, qui Hebrai-
 cam linguam funditus calleat, ani-
 moque nullis partium studiis præpe-
 ditio utramque tuam Dissertationem

117

*cum cura perlegeret. Statim is enim
 oculos omnium, qui in editionem
 operis tui nomine suum professi sunt,
 aperiret. Possent, nisi hæc maledicta
 ab omnibus contemni intelligerem,
 ex indice subscriptorum non paucos
 excerpere, qui in Hebraicæ linguæ
 cognitione cum apud suos clari sunt,
 tum exteris minime ignoti, aliosque
 illis doctos viros adjungere (quorum
 consuetudine, quod in magna felici-
 tatis meæ parte repono, in Anglia
 usus sum, quosque in Hebraicis lit-
 teris non vulgariter versatos esse, aut
 unus Anonymus, aut nemo profecto
 mortalium negaverit), in primis au-
 tem Thomam Hunt, Regium lin-
 guæ Hebraicæ Professore Oxoniem-
 sem laudare, in quem Anonymus
 toties procacia, ac truculentæ oratio-
 nis*

118

innui causâ, tum quod videbam, mea opera in his regionibus, ubi tot tantique viri jam inde ab initio operi Tuo plauserunt, nec aliter sentire modo pergunt, lectum iri. Quod de me in eo tam prolixè ingeniosissimus, quicumque is fuit, auctor senserit, id nulli meo, quod video quam sit exiguum, merito debeo, sed testimonio Tuo, quo me & publice, & privatim sapius ornaſti, quo uno fortasse nixus ea ille scripsit, quæ mihi non minimum inter legendum ruboris asperserunt, illud maxime mecum reputanti futurum, ut numquam satis gratus in Te, & amicum Tuum esse, nec testimonio vestro, atque expectationi hominum respondere possim. Sed utcumque casura res sit, mirifica

ce

nis suæ pus, & venenum effundit, exemplo tum stoliditatis vix credibilis, tum rusticitatis non ferendæ, planeque inauditæ; quem quidem nullo modo egregia tanti viri eruditio, non humanitas, non comitas, non cani ac senectus ipsa prohibere poterunt, quo minus cavillis, & disteriis quaqua oblata, quaqua arrepta occasione immanem in modum infestaretur. Sed ex omnibus unus tantum nominetur præstantissimus, idemque supra quam dici, ac prædicari a quocumque possit, doctissimus, & humanissimus Episcopus Oxoniensis Robertus Lovvth. Is enim unus, ut Ciceroni Plato, omnibus procentum milibus esse potest, ejusque Liber de Sacra Hebræorum Poesi, qui jam diu in doctorum manibus, atque ore versatur, sexcentorum commenta-

riorum, animadversionum, observationum, & hujus generis librorum loco esse, & haberi potest. Ac mitto interim plane admirandam poetici artificii ex interioribus, ac reconditis Græcorum, & Latinorum litteris haustam cognitionem, quam toto opere præ se fert, mitto nulla solutæ, nulla ligatæ orationis pigmenta esse, nullum florem, nullum lumen, quod vir pene Gratiarum manibus factus desiderari in eo passus sit; quod etsi ad Anonymum refellendum non facit; tamen ad id valebit, ut lectores Hebraicarum litterarum minus periti alterum ex altero æstiment, eumque tantum meo periculo in iis esse apud se statuunt, quantum in ceteris per se ipsi, ejus inspecto volumine, deprehendent.

ge stimulos additis jam proprio studio currenti , & si
 umquam certe nunc desiderio maximo flagranti vires
 meas quantascumque in opus Tuum experiundi , ne
 tanti viri amicitia indignus habear . Quod si aliquo mo-
 do timendum esset , ne in ea , quam nactus essem , spara-
 ta exornanda indormirem , Romæ quidem , in qua ur-
 be nunc verfor , minime omnium timendum est , ubi tot,
 tantique thesauri vel desidiosissimum ad laborem impel-
 lerent , monumentaque omnis generis eruditionis tum
 servata sunt , tum humanissime monstrantur , & cum ex-
 teris communicantur , ut vix definire possis , majorem
 ne ob eorum præstantiam , dignitatem que ex iis fructum ,
 an ab custodum humanitate , comitateque voluptatem
 capias . Auctor Epistolæ ad Amicum cum alias res ad
 opus Tuum spectantes probe edoctus , tum etiam de
 me , meisque itineribus , ut adeunti Bibliothecæ pateant ,
 ut earum libros quoscumque velim evolvendi facultas
 sit , verissima scribit . Sed narro Tibi : non modò , quod
 hætenus factum est , Tibi abunde quæcumque adju-
 menta ex Bibliothecis Romanis suppeditantur ; sed etiam
 opus Tuum ipsum , quod litteratissimis viris ubique
 terrarum probatur , magno favore Romæ excipitur .
 Nota sunt Emin entissimorum Virorum , & Purpuratorum
 judicia (*), notæ approbationes , fausta que omina Eru-
 ditorum . Nam cum primum institutum tuum hic inno-
 tuit , tot fere assensores , suaforesque nactum est , quot

(*) Vid. pag. 21. 47. 60. 88. in „ Collation of Hebrew MSS. by Ben-
 „ The ten annual Accounts of The „ jamin Kennicott . Oxford 1770.8.

de eo fando audiverunt (*); cumque vir doctissimus Johannes Antonius Costanzi, cui conferendorum Romæ codicum negotium datum erat, operi sese accingeret, plures, atque eas quidem magni momenti variantes lectiones in codicibus statim invenit (**); quas variantes cum Viri Cl. Cl., ac Celeberrimi Affemannii, decora illa non tam Orientis, quam totius orbis litterati perlustrassent, Lectiones Codicum Vaticanorum valde utiles esse studiosis rerum Biblicarum judicarunt (***) . Sed quod novissime de eo prolatum est iudicium, pace Tua hic Tibi exponam. In Ephemeridibus Litterariis, quæ hoc anno Romæ edi coeptæ sunt Num. V, pag. 34, & seq. libellus Parisinus rece nsetur, brevisque Tui operis historia contextitur, tum hæc subjiciuntur: (****) *Kennicotti opus magnum est, immensum, atque ad hominum famam illustre, meritoque*

viro-

(*) „ L'Entreprise d'une nouvelle Edition de la Bible, qui doit se faire à Oxford sur tous les Manuscrits Hebraïques, qui peuvent se trouver dans les plus célèbres Bibliothèques, a trouvée ici autant d'approbateurs, que de personnes, qui en ont entendu parler. Hæc verba leguntur in testimonio signato manu Card. Passionei l. c. pag. 47.

(**) „ In codicibus mox laudatis plures, atque eas quidem magni momenti variantes lectiones me invenisse lætaberis, ex epistola Prof. Costanzi ad Kennic. lib. cit. pag. 61.

(***) „ Quum vero animadvertimus variantes lectiones, magno quidem numero a laudato Constan-

tiõ notatas in unoquoque Codice cum Vaticanorum...., quæ quidem lectiones quum valde utiles sint studiosis rerum Biblicarum, dignas easdem æstimamus, quæ locum habeant in nova adcuratissima Bibliorum Hebraicorum Editione, quam Republicæ Christianæ, ac Litterariæ bono doct. Vir B. Kennicott quam pridem se evulgatum pollicetur. Hoc iudicium collationi in Angliam transmissæ annexum servatur apud Kennicott.

(****) „ L'impresa del Sig. Kennicott è grande, vasta, e luminosa, ed ha meritamente incontrato l'appoggio, e l'approvazione d'ingegni letterati, di gran Signori, e di un Sovrano rispettabilissimo.

erorum, quā doctrina, qua natalibus illustrium; ac maximi
 præterea Regis patrocinium, & assensus nactum est. Hæc
 laudatarum Ephemeridum auctores; qui tamen multa,
 opinor, in argumento Parisini libelli enarrando præter-
 misissent, nonnulla aliter extulissent, si vel in Dissen-
 tationes Tuas Anglice scriptas incidissent, cumque iis
 mendacia Galli scriptoris conferre potuissent, vel hoc,
 quem modo latine conversum edidi, perexiguo in spe-
 ciem libello uti potuissent. Nam quamquam auctorem
 in Te, Tuamque eruditionem, & probitatem proterve
 invecum reprehendunt, tamen vix credo futurus quis-
 quam fuisset, qui superiore epistola perlecta, & perpensa
 auctorem *doctum* dixisset, vel ejus librum *præstantem* (*),
 animadversionesque ad criticam amussim exactas (**); mul-
 tis autem hæ auctori tributæ laudes vix cum iis, quæ
 de te prædicaverunt, contare videbuntur.

Sed juvat quæ in Te minus probarunt, præeun-
 te Anonymo, ex hac eadem epistola diluere, idque
 non eo consilio, ut cum auctoribus Ephemeridum con-
 rentionis funem ducam, sed potius ut quam frugis ple-
 na, quam solidarum responsionum hæc pro Te contra
 Gallum conviciatorem epistola foecunda sit, hoc exem-
 plo ostendatur. Ac primo quod dicunt, Te inconsul-
 te, nullaque certa ratione nixum calamo exaratos li-
 bros, qui textui recepto infervierunt, mendorum ac-
 cusaf-

(*) „ E ci rallegeremmo di cuo-
 „ re col dotto Anonimo di questo
 „ suo pregevole libretto „

(**) „ Termineremo il presente ar-

„ ticolo osservando che le of-
 „ servazioni letterarie dell' Anonimo
 „ son in gran parte giuste, e ben
 „ ragionate „

cusasse (*): nihil miror, cum nunc demum pateat, Gallum adversarium Tua verba in deteriore partem interpretatum fuisse, aliamque iis sententiam adfinxisse, (vide supra pag.V, VI.), ex quo illi nihil tale suspicantes in errorem inducti sunt. Sed MSS. Parisienses non satis esse, plenosque eos mendorum, plane compertum esse ajunt (**). Efto ut volunt, quod tamen nec ab auctore Parisiensi probatum, nec concedendum ullo modo est, MSS. Parisienses ejus rei testes ab auctore excitatos ad Criticum usum ineptos esse; tamen univérse, quod faciunt, MSS. Parisienses inutiles dici non possent. Quid enim? Quatuor admodum auctor libelli Hebraicos codices, duosque Samaritanos, qui Parisiis servantur, discutiendos, notandosque sibi sumpsit, ceteros securus præterivit, qui tamen centum circiter numero sunt. Anonymus quidem jactat (***), se eos allegasse MSS, qui sive antiquitatem, quam præ se ferunt, sive locum attendas, quem obtinent, pluris ceteris faciendi sunt. Sed quo fato accidisse dicamus, ut antiquissimos MSS, qui Parisiis sunt, Bibliotheca San-Germanensis, alteraque S.Genovefæ sibi vindicent, careat autem iis Regia, careat Oratoriensis, careat Sorbonica, ceteraque, quæ tanto numero in ea urbe existunt? Quæ fieri potest, ut has duas Bibliothecas, quarum dignitati,

C

(*) ,, Nella prima lettera disen-
 ,, de l'Anonimo i MSS , che han
 ,, servito all'edizione del testo Ebreo
 ,, dalle veramente insufficienti accu-
 ,, se del Kennicott ,,
 (**), ,, Gli fa toccar con mano
 ,, nella seconda lettera, che i MSS.

,, di Parigi sono insufficienti, e pie-
 ,, ni di errori per colpa de' Copisti.
 (***) ,, J'ai sûrement choisi ceux
 ,, dont vous devez faire le plus de
 ,, cas & par leur antiquité & par le
 ,, séjour, qu'ils habitent. pag.39.

tati absit, ut aliquid detractum velim, sed quæ fieri potest ut ceteris, quæ illic sunt, præstantiores dicamus? At Manuscripti, quorum apud auctorem Gallicum mentio fit, mendorum referti sunt. Indicem sphaltatum non adeo numerosum, iisque, quæ injuria inferuntur demptis, (vide supra pag. X, atque in fine hujus epistolæ) ad minorem numerum redigendum, ex quatuor MSS. Hebraicis contexuit ad eorundem inanitatem, futilitatemque ostendendam. Sed primo scitum illud Ciceronis de Legib. L. II, p. m. 188. *Iniqua est in omni re accusanda, prætermisissis bonis, malorum enumeratio, vitiorumque selectio.* Anonymus autem nihil affert, quam quod ejus unius judicio codicibus vitio verti debet. Lapsus librariorum, exempla eorum negligentia, & oscitantia excerpere voluit, ne unam quidem probam lectionem, ut justa statera bonitas, vel pravitas Codicum examinaretur. Quid, quæso, de homine judicemus, qui de MS. Alexandrino locuturus ejus tantum vitia, quæ Græbius magno numero in præfationibus, & marginibus Editionis suæ exhibet, in medium proferret? An non injuriosum eum in tantæ vetustatis κειμήλιον clamaremus? Nec video, quid incommodi consequens sit, si demus, MSS. vitiis undique scatere. Nam si MS. nullius usus & pretii dicendus est, qui vitiis non caret, ne unus quidem MS. probabilis in toto terrarum orbe existat necesse est. Quis enim inficiabitur, ut verbis Millii Prol. in N.T. §. 1336. utar, *Exemplaria nostra MSS. etiam præstantissima quæque textum hic illic vitiatum exhibere?* Profecto a nemine umquam, quod sciam, MS. liber ea solum de causa, quod

quod negligenter scriptus fit , collatione indignus habitus , rejectusque totus est . Quot enim Codices Millius , & Wetsteinus hallucinationum arcessunt , ex quibus tamen multa frugi sese excerpisse non negant ?

Accedit quod in farragine , quam paras , omnium variantium necesse est multa infint scribarum *παροραματα* , eaque plura fortasse , quam in plerisque aliorum librorum collectionibus Lectionum Variarum . Quo enim accuratius liber excutitur , eo plures deliguntur lectiones , in quas non potest non interdum irrepere merum librarii vitium . At tanta Critica *κριβεια* Tuum opus conficitur , quanta nullum adhuc publici juris factum est . Si igitur in collectione Variantium , quæ ad Capucinorum manus pervenit , errores deprehendebantur , sane nec bonarum lectionum copia deerat ; sed utraque & bonarum , & malarum Variantium collectio pari studio , & diligentia corrogata . Si enim in catalogo Variarum Lectionum aliis libris adjecto pauciora , vel nulla scribarum crassiora vitia occurrunt , id eo factum est , quod qui lectiones excerpfit ea tamquam inutilia , memoratuque indigna prætermiserit , non quod MSS. iis destituebantur . Quotusquisque enim liber ea fide , cura , diligentiaque excussus , & collatus est , qua Hebraicæ Tui vel a Te ipso , vel Te moderante ab aliis ? Nam vel verba verbis , non litteras litteris contendebant , vel magnam lectionum partem , quod nulli rei ipsis videbatur , prætermittebant ; in quo magis suo iudicio uti voluerunt , quam officio fidi editoris , & collatoris satisfacere . Quod enim omnes Tui similes , hoc est veredocti , harumque rerum periti consentiunt , rei litterariæ

melius consultum fuisset, si primi editores ea fide, diligentiaque libros expressissent, quam nostris temporibus quidam tam religiose, planeque superstitiose sibi adhibendam putarunt. Si enim vel omnes, vel præcipui Græci textus Codices, iique in primis, qui cum Alexandrino de præstantia certant, ea cura, qua hic a Grabio, editi fuissent; aut si in insignioribus Veteris, Novique Fœderis Codicibus ea diligentia collocata fuisset, quæ duobus Romano, & Florentino Virgilio, aliisque haud inutiliter impensa est; aut si denique Blanchinum vel multi anteissent, vel alii mortuum sequerentur, res litteraria, & quæ homini vestigia Tua præmenti maxime curæ esse debet, litteratura sacra magnum ex eo emolumentum cepisset, ac porro caperet. At in editione MS. Alexandrini, aliisque pari studio accuratis plura cernuntur vitia, quam quarum MSS. vel obiter collati, vel eorum menda magnam partem posthabita, ac prætermittâ fuerunt. Quis jure igitur miretur, si in collectione Variarum lectionum Te auctore, & moderatore comparata multæ occurrant hujus generis diversitates, quum Grabium, omnesque propemodum hujus similes accuratos librorum editores multis parafangis post te relinquant?

Cum indicem mendorum ex Codicibus Hebraicis ab Anonymo excerptorum percurrerem, in mentem venit, jam ante hos viginti annos librariorum lapsus graviores, levioresque in Dissertatione Tua prima memoratos esse, eo quidem consilio, ut Codicum Hebraicorum scriptoribus sua etiam sphalmata, suas mendas nihilo minus esse intelligeremus, quam Græcis, Latinis, vel
 cujus-

cujuscumque gentis librariis ; quamobrem falli qui librarios Hebraicos cura , & diligentia longe ceteris antecelluisse sibi persuadent , nec ullius umquam erratireos fuisse . Hæc cum mecum putarem , non videbam , quid sibi adversarius cum totis errorum suorum plaustris vellet , vel quid inde damni conflare in Te , Tuasque rationes posset . Si enim plane compertum est , in antiquissimis Codicibus , tam qui ad Masoram , quam qui ad eam minime exacti sunt , a librariis sæpe numero peccatum fuisse , quis scit , ita enim conjiciebas , an multis abhinc sæculis in Codicibus Hebraicis quædam secus legerentur , quæ Masorethica cura delere non potuit , vel quo minus novæ deinceps depravationes iis accrescerent , impedire ? Sed antiquiores exstare codices Hebraici textus , Gallus ille audacter negat . Pagina enim 37, ubi totius suæ disputationis fundamenta jacit , & auctoritatem Hebraicorum codicum elevat , hæc ponit (*) . I. *Contendo maximam partem annotationum , quæ ætatem in Codicibus Hebraicis indicant , falsam esse . Quum enim plurima horum exemplaria post inventam artem typographicam Judæi conscripserint , quibus lex est Christianis imponendi , non habitarunt codicibus suis trecentos , quadringentos , quingentos , sexcentos annos tribuere . Hoc quidem Gallicum commentum pag. 5. in fabulæ modum adornatum jam antea in Epistola (supra pag. VIII.)*

(*) „ Je vous soutiens que la plus „ font une loi de tromper les Chrè-
 „ grande partie de celles qui s' y „ tiens , ne se font fait aucun scrupule
 „ trouvent (dates) sont fausses. Com „ de donner à leur Ouvrage trois,
 „ me la plupart de ces Copies font „ quatre, cinq ou six cens ans d'an-
 „ postérieures à l'impression, les Juifs „ tiquité.
 „ qui les ont fabriquées , & qui se

refutatatum est, vixque responsione dignum habitum. Homo enim vecors eo impudentiæ processit, ut non solum Tibi contradiceret, quem quotiescumque nominat, omnem honestatis, omnem humanitatis sensum exuisse videtur, sed quotquot umquam Hebraicos libros viderunt, vel de illis quidquam litteris mandarunt. Horum enim virorum scripta pervolutanti magnus numerus librorum Hebraicorum, cum nullus typorum esset usus, manu exaratorum præsto erit; quare Gallus scriptor vel ex libris virorum Le Long, Morin, Simon, Capelli, Bartolocii, Michaelis, Jablonsky, Wolff, Montfaucon, Houbigant, Passeri, Bianchini, Affemanni vetera discere debuisset, vel ostendere, hos viros in iudiciis suis de ætate Hebraicorum codicum errasse. Sed nihil, quod opinioni suæ faveat, nihil quod in speciem probabile sit, affert. Quod enim dicit notas ætatis in Codicibus Hebraicis falsas, & supposititias esse, id nihil homini patrocinator. Fieri enim potest, ut vere antiqui Codicis non vera epigraphe antiquiorem adhuc eum, quam re ipsa est, mentiatur: nec continuo tamen codex ille ad musteos, & hodie aut heri confectos amandandus est: velut Evangeliarium Syriacum Bibliothecæ Barberinæ signatum num. 105. (specimen characteris vide apud Blanchinium in Evangel. P.I. post pag. DLX.), quod epigraphe sequior codicem Sæc. III. facit, certissimis tamen indiciis ad Sæc. VIII, vel IX. referendum est. Quamquam hujus, qua de disputamus, *Ψευδοεπιγραφής* non continuo, quod Anonymus facere videtur, culpam in Judæos conferam. Si quæ enim in codicibus Hebraicis notæ annos mentiuntur, eæ non a librariis

Judæis adjectæ sunt , sed a recentioribus codicum venditoribus , vel possessoribus . Quod autem ab illis in libris immutatum , vel perperam additum est , id scriptoribus imputari non debet , aut id ipsum , librarios mentitos fuisse , aliisque imponere voluisse , vel re ipsa imposuisse , probandum erat . Ecquid igitur , si ubique ejusmodi codices prostant , ne unum quidem affert , de quo certo quidem constat , librarium majorem ipsi , quam qua erat , ætatem tribuisse ? Ecquid honesti librarii pœnas luere debent pro notis , quas mercenarii homines asperferunt ? Ecquid illi mendaciorum infimulantur , cum in possessores tota culpa corrupti , atque ad falsam ætatem everti codicis cadat ? Sed profecto ut majorum temporibus misera Judæorum gens infantes in cruces egisse , vel fontes veneno infecisse sæpius accusabatur , ita nunc eorum libri hujus generis conviciis , & accusationibus proscinduntur . Hactenus quæ mihi in mentem tum veniebant , quæque sub acumen styli sponte sua velut se dabant . Quod si his non adquiescat Anonymus , sententiamque suam eadem , qua effutivit , tueri rusticitate velit , ostendendæ sunt Codices , quorum fata altius , quam ab inventa arte typographica repeti possunt . Num Pentateuchus ille famigeratissimus initio Sæculi XIV. Bononiensibus dono datus , Sæculo XV , vel paullo post scriptus esse videri potest ? Num codex Bibliorum in Bibliothecam Monasterii Dominicanorum Bononiensis illatus an. 1310 ? Num Reuchlinianus , quem exeunte Sæc. XV. Romæ venditum , atque emptum scimus ? Num Pentateuchus Regis Augustissimi Magnæ Britannæ , qui in Synagoga Hieroso-

rosolymitana usque ad captam urbem ab Imperatore
 Selim an. 1517. custodiebatur (*)? Num codices, qui pulsus
 ex urbe Argentorato (**) Judæis an. 1349. (vide Schoep-
 flin Alfat. illustr. T. II. pag. 343.) libris Academiæ ejus-
 dem urbis accefferunt? Num denique qui a Judæis exa-
 rati sunt iis in locis, unde ante trecentos, quadringen-
 tos quingentos annos excedere ipsi coacti sunt? Num
 alii

(*) Insignis est de hoc MS. in
 Kennicotti libello *Ten annual Ac-*
counts p. 125. locus, quem hic totum
 Latine describam: „ Sed ex quo mā-
 „ gnus operi accessit honor digni-
 „ tasque, est MS, quem jussu Regis
 „ Augustissimi summi, & munifi-
 „ centissimi hujus operis fautoris pro
 „ Bibliotheca Regia nuper cœmi.
 „ Hic quantivis pretii MS. universa
 „ Biblia complectens collatus est,
 „ aliisque, quos vidi MSS. ea de caus-
 „ sa antecellit, quod non solum ad
 „ Synagogam quamdam pertinuit,
 „ quamquam hoc ipsum non levis
 „ momenti est, cum Variantes Le-
 „ ctiones non parvo numero conti-
 „ neat, sed ad eam, quæ in ipsa ur-
 „ be Hierosolymarum erat. Cele-
 „ bris enim quidam Rabbini natus
 „ in Hispania anno 1194. Synago-
 „ gam Hierosolymis ædificavit, at-
 „ que hac in Synagoga exstructa
 „ quingentis ante annis hic MS 400.
 „ annis adhuc antiquior magno cum
 „ honore servatus est, quo usque Hier-
 „ osolymæ ab Imperatore an. 1517.
 „ captæ sunt. MS. centurio qui-

„ dam Turcicus spoliū fecit, qui
 „ Aleppum illum comportavit, ubi
 „ anno 1683. in manus celeberrimi
 „ mi d'Arvieux incidit, atque ab
 „ Anglo quodam postea cœemptus
 „ est, qui patriam suam hoc monu-
 „ mento ornare voluit.

(**) Kennicottus in epistola quam
 anno 1770. a. d. Maj. 22. Anglice
 scriptam edidit (vide *The Gazetteer*
& New daily Advertiser Saturday
Jun. 9, 1770.), Argentinensis Syn-
 agogæ meminerat, eamque aliis, quæ
 in Europa sunt Judaicæ nationis Syn-
 agogis adnumeraverat, quo nomine
 Gallus Anonymus, & Anglus nescio
 quis (vide *Baldvins London Wee-*
ly Journal Saturday Jan. 18, 1772.
 Num. 556.) satis inclementer ma-
 gnum virum acceperunt; quum nul-
 la, quod ipsi ajunt, Argentorati Syn-
 agoga sit, immo nec noctu in ur-
 be ejus nationis hominibus permane-
 re liceat. Sed esto: non habeant,
 quod assentior, ullum in urbe Argen-
 torato Judæi sacris suis destinatum
 locum; tamen prope eandem urbem,
 ac præ ipsis ejus portis ignobilis qui-
 dam,

alii, quorum historia cum collatione in scriniis Tuis servatur? Sed quis adeo otio abundet, ut hæc serio refellere possit?

Quæ secundo loco Anonymus posuit ad infirmandam MSS. Hebraicorum dignitatem, adeo a vero aberrantia, sibique parum constantia, & mendaciorum plena sunt, ut nisi ipsa auctoris Gallica verba afferam, vix opinor, lectores mihi fidem habituri sint. En igitur illa: II. *La plupart des Manuscrits qui ne sont pas datés, ont les notes Massorétiques dans la marge sous la figure d'ours, de chiens & autres animaux des plus singuliers & vous les estimez comme les meilleurs & les plus anciens.* Qui Te hos MSS. optimos, & antiquissimos habere contendit, profecto illos intelligit, quorum Masorethica annotationes figuris animalium expressæ ad oras adscriptæ sunt; quod tum verborum nexus suadet, tum quæ apud auctorem mox leguntur, plane evincunt. Sed qua tanta impudentia fieri dicam, ut Tibi sententiæ adscribantur, a quibus alienissimus es? Ubi enim ejusmodi quiddam professus es? Professus autem? Immo

dam, & obscurus vicus est (nominis non memini) in quo iidem suos conventus celebrant: confluentibus eo non modo qui vicum incolunt, sed ex universa vicinia, atque adeo ex ipso Argentorato Judæis ad stata facta, ceteraque, quæ suæ religionis sunt, obeunda. Quid autem huic Synagoga nonne melius, magisque ex loquendi consuetudine omnium gentium, & sæculorum a vicinia Urbis nobilissimæ, in qua constituta est, nomen assignes? Nonne S. Laurentii.

S. Pauli Basilicas Romanas cognominamus? Non Metellæ sepulchrum Romæ esse dicimus? Quæ tamen loca multo ab Urbe, quam Argentinensis Synagoga ab Argentorato, longius recedunt. Jam in hac urbe me Judæorum domos unam, alteramque Hebræorum codicum gratia perlustrare memini. Quare quosdam, etsi paucissimos, ibi tolerari, quod nostri adversarii omnino negant, non frustra conjecerim.

mo vero quo loco non contra docuisti, Codices, qui Masoram vel plane nullam, vel simplicem demptis ornamentis habeant, præstantiores esse? At ista prætereamus, quæ in Te calumniatur. Illud modo paullo accuratius expendamus, quod de ætate MSS, deque annis qui scriptis libris apponuntur effutivit. *Maxima Manuscriptorum pars, inquit, ætatem suam haud indicantium Masoreticas annotationes in margine habet figuris uisorum, canum, aliorumque animalium valde singularium representatas.* Anonymi ne, quæso, hæc observatio, an Tuz & aliorum? Si auctoris; velim eam approbet, nec modo prolatis ejusmodi codicibus uno, vel altero eandem digito velut demonstrat, sed in majorem horum partem cadere plane evincat. Tu enim, ceterique Critici aliter sentiunt. Nam ut in antiquissimis Græcis, Latinisque Codicibus plerumque indicium anni abest, ita etiam rem habere in Hebraicis, docti assensu sunt, ex quibus Wolfius instar omnium modo fit in Biblioth. Hebr. P.II. pag.325. *Cum antiquissimi etiam codices nec temporis notam, nec librorum nomina interdum representare soleant.* Sed iidem viri docti antiquissimos codices Masorâ destitui animadverterunt, quod facit Jablonsky hoc nomine Wolfio laudatus l. c. p.336. *Si igitur Codex cetera antiquus nullam Masoram prorsus habuerit, perantiquus erit, si vetustus solam Masoram parvam præfert, media erit ætatis &c.* Atque hæc quidem *ἡλικία* hominum verba, quam vacillans sit Anonymi observatio, rimarumque plena, eccui non persuadebunt? Nam si antiquiores Codices, qui nullum annum appictum habent, qui præterea Masora carent; quæ quæso fieri potest, ut Masora in

in plerisque libris, quorum ætas minime indicatur, appictis animalium figuris exhibeatur? Sane ubi nulla adest Masora, ibi nec animalium figuras referre posse perspicuum est. Sed manum jam de tabula: satis enim operæ infumptum est iis refutandis, quæ cum omnibus Criticæ nationis judiciis, tum communi plane sensui aperte adversantur. Quamquam nec omnino lusisse operam dicendi sumus, qui hoc inde commodi sumus consecuti, ut quibus fortasse rationibus auctores Ephemeridum permoti has Anonymi animadversiones doctas, & ad criticam trutinam exactas dixerint, clare, nisi me omnia fallunt, intelligeremus.

Multus fuit adversarius in elevanda Cantabrigiensi num. 68. auctoritate, atque ex 12000. variantibus vix 4500. reperiri contendit, quæ non sunt ad verba ullius linguæ, vel significationis, vel transpositiones, vel additiones, vel lituras, vel omissiones referendæ; ad quæ omnia recte in epistola observatum est (vide supra pag. X.), impudens hominem dicere non ausum fuisse inter variantes non inveniri Lectiones magni momenti. Quare non est, quod gratias agat auctoribus Ephemeridum, qui illum affirmasse scribunt, *has 4500. lectiones nullius esse momenti* (*). Miror, nostris auctoribus, quos accuratissima diligentia uti oportet in aliorum sententiis, dictisque referendis, excidere talia potuisse.

Quod

(*) ,, Che le varianti scoperte in
,, essi non faranno certamente ono-
,, re alla sua gran collezione, e che
,, le 12000. varianti del MS. al nu-

mero 68. della Bibl. di Cambrid-
,, ge appena si riducono a 4500. e
,, queste di nessun conto, pag. 36.

Quod ad ipsum Cantabrigiensem MS. Hebraicum attinet haud scio, an celeberrimo eidem Academiae a Theodoro Beza dono dato comparandus sit. Hic enim Codex Graecus & culpatus, & laudatus Criticis, tum vitiis scaterere, tum multis frugi lectionibus insignis fertur. Omnes igitur additiones, omissiones &c. tamquam aperta sphalmata in Hebraico Codice ab Anonymo adnotatae non impediunt, quo minus & ille ob alias multas lectiones praestantioribus adnumeretur. Audiamus quaeso Millium Prol. §. 1274, qui plurimum adhuc fortasse mendorum reum Codicem Graecum peregit, quam Anonymus Hebraicum. Reperiuntur in eo, ut observat *vocabula pro genuinis alia, neutiquam σφραγιστικότερα, adeoque ad historiae claritatem, ac ubertatem nihil conferentia; mutationes numerorum, casuum, generum, temporum passim factae absque omni causa; transpositiones infinite, quarum nulla idonea ratio vel fingi poterit; contracta denique plurima, & excisae hic inde partes, & quidem totae sententiae, quae ad historiae Evangelicae integritatem faciunt.* Item: *vix dici potest, quam supra omnem modum in iis digerendis licenter se gesserit, ac plane lascivierit interpolator.* Idem tamen §. 1278: *Verum utcumque, inquit, mire interpolata sint hujusce Codicis Graeca; cum tamen in multis retineant puritatem primavorum, unde deducta sunt, fontium, copiam certe haud exiguam exhibent genuinarum lectionum a receptis hodiernis discrepantium.* Haec de Graeco libro Millius, qui si nihilominus tot scripturarum monstris deterritus non est, quo minus eum multis laudibus, ut par erat, ornaret, quid causae, quaeso, com-

comminisci Anonymus Gallus potuit, quo minus nos Hebraicum Codicem eodem loco, & ordine habeamus, quo Græcum suum Millius?

Sed ut pluribus adhuc Cantabrigiensem ab Anonymo injuriâ reprehendi ostendatur, animadverto Cantabrigiensem etiam ibi acerbe castigari, ubi librarius errorem jam correxerat. Cum enim in codice Num. XI. 1. כֵּינִי בְּאֲזִנִּי (vid. Lettres &c. pag.28.) & Jer. XLVI. 6. צִיָּאֲרוֹן צִיָּרוֹן (pag.30.) occurrit, omnis æquus rei æstimator, & consuetudinis librariorum in mendis corrigendis non ignarus, in priore vocabulo offendisse descriptores, in posteriore lapsum correxisse statim in animum inducit. Notum enim, antiquiores librarios sibi religioni duxisse, vocem scriptam, etiamsi minus recte haberet, delere, tolli mendum arbitratos, si vera lectio ipsi continuo apponeretur. Quid enim nobis fieret, si Anonymo diem diceremus eorum erratorum causâ, quibus ipse in catalogo corrigendorum medellam attulit? Melius honori suo prospectum fuisset, si nec ob alia oscitantix suæ exempla in catalogo illo prætermissa se deridendum nobis præbuisset. Vide supra pag.XII, & in ejus libello pag.15, ubi ad 1.Reg. XVIII. 16, annotandum fuisset num de priore, an posteriore אָרָח, quod in hoc versu legitur, sermo fit; atque pag.29. וְאֵת אֲצִרָו tamquam MS. cujusdam lectionem affert, cum tamen, si versioni fidendum, MS. legat וְאֵת אֲרָצוֹ, atque in indice errorum lin. 10. sic: page 32. lig.1. *ortographe* lis. *orthopgraphe*. Tantum enim interest inter librarii ab Anonymo reprehensi diligentiam, istiusque Anonymi, ut librarius sphalmata sua agno-

agno-

agnoscat, & emendet, editor autem menda mendis cum-
mulet.

Quid quod in tota sua differtatione cum contra
MSS. Hebraicos disputat, ac præsertim Cantabrigiensem
non magis ad Hebraicæ, quam ad universæ Criticæ re-
gulas bonus Anonymus offendit? Qua in re magnopere
Tibi gratulandum censeo, cum in itæ abs Te in præclaro
opere Tuo rationes ita comparatæ sint, ut labefactari,
nisi præstantissima liberalium facultatum eodem tem-
pore funditus convellatur, non possint. Muta enim,
ut pro Hebraicis codicibus Græci, Latini, antiqui de-
nique quicumque codices in ejus libro supponatur,
jam totum Criticum studium, quantumcumque est ab
eo impeti, ac traduci, cum omnes intelligent, tum ipsi,
opinor, in primis Ephemeridum conscriptores non ne-
gabunt, qui eum & docti appellatione cohonestarunt,
& opus tanto scelere contaminatum præstantibus adnu-
meraverunt. Quid autem? exigit Anonymus, ut MSS.
Hebraici tam puri, tam correcti sint, quam textus ipse
Hebraicus. Respondit jam antea amicus Tuus. Sed si
hanc Critici regulam in antiquorum edendis monu-
mentis, quacumque demum hi lingua loquuti sint,
sequi instituant, quid, quæso, tota Critice fiet? Quis
enim umquam adhiberi potest hujusmodi MS. in eden-
dis libris, vel quis non perverse adhuc adhibitus est?
Atque ut intra limites sacrarum litterarum sistamus,
nonne singuli Græci Codices N. T. depravatiores, jeju-
niores, errorumque pleniore sunt, quam textus rece-
ptus? Nihilominus ex his ipsis codicibus non veriti
sunt viri docti ipsum textum emendare: nec aliter pro-
fecto

fecto, faciendum sibi esse statuerunt . Quod si singulas partes catalogi mendorum in MS. Cantabrigiensi ab Anonymo adnotatorum persequamur , ecquod eorum genus reperiemus , quod non æque in quemcumque cuiuscumque linguæ codicem cadat? Ubinam librarii illi sunt , qui a verbis nullius plane linguæ , ac sententiæ semper cavent? Ubi codices , in quibus omnia sibi cohæreant , nihil præpostere scriptum sit? Quis descriptor non innumeris in locis vel ob organorum , quibus litteræ efferuntur , *πυρόπτη* , vel ob scripturæ affinitatem litteras permutavit? Quis non in addendis litteris prodigum , non in omittendis oscitantem se , negligentem , supinum præbuit? Quis codex , quamvis præstans magnique pretii , in quem hæc omnia non cadant , & id genus alia , quæ Anonymus toto suo libro , ut fucum imperitis faciat , recenset? Quare vides , Vir præstantissime : non amplius hic Tua res agitur , sed tota ars Critica , quantacumque ea est , in discrimen vocatur ; non Tu , sed omnes quicumque hæctenus libros a se correctos ediderunt , castigantur ; non Tui Codices inutilitatis accusantur , sed omnes , quos tamquam magna *κεφάλαια* Viri Principes , & Litterati in reconditioribus Bibliothecarum suarum pluteis servant ; non Tu inutile opus moliri , sed summi quique viri , quos principes , & statores litterarum , quæ ab humanitate nomen ducunt , veneramur , otio suo abusi esse , nugas egisse , inanes labores suscepisse , pecunias profudisse , non magis falso , quam impudenter arguuntur .

De textu Samaritano , ejusque MSS. cum multa aliena & absurda Anonymo exciderunt , tum auctores Ephe-
me.

meridum non satis confiderate fecerunt, qui illum hac parte fequuti funt. *Idem*, inquit (*), *Anonymus ostendit de Samaritano noſrorum Polyglottorum textu, quem fruſtra emendare Anglus Editor ſtudet ope MSS, quorum multi recentiores ſunt, quam ut eorum auctoritas valere quidquam in tam magni momenti rebus poſſit*. In his quidem verbis primo illud diſplicet *multi*. Quis enim ſexdecim admodum, quos tota qua late patet Europa reperiri ſcimus (**), MSS. Samaritanos *multos* dixerit? At auctoribus Ephemeridum non ipſos ſexdecim, ſed partem eorum hoc nomine appellare placuit. Quam autem contra D.Kennicott, ejuſque methodum corrigendi textum receptum ex MSS. rationem inſtruunt, minus firmo talo nititur. Quis enim probavit, vel evincere unquam conatus eſt, MS. Morinianum, baſim vulgati textus Samaritani (***) , omnium codicum Samaritanorum & antiquiſſimum eſſe, & præſtantiſſimum? Delituerunt enim uſque ad Tua tempora, Vir vere Chalcenter, vel ſi hoc magis nomen modeſtia Tua patitur, Philopone, MSS. Samaritani nemini omnino, aut parum certe cogniti, ut nulla eſſe poſſit dubitatio, quin ſi horum aliquis in Morini manus primum incidifſet, in vulgus editus fuiſſet, quem quidem tum tamquam optimum, & vetuſtiſſimum laudare debuifſemus, poſthabitis aliis, eoque

(*) „ La ſteſſa coſa dimoſtra „ ro autorità poſſa eſſere di qualche
 „ l'Anonimo circa il teſto Samaritana „ peſo in materia di tanto momen-
 „ no delle noſtre Poliglote, che in „ to.
 „ darno pretende di correggere l'In „ (***) Vid. Kennicotti *Ten annual*
 „ gleſe Editore coll' ajuto de' Mano „ *Accounts* pag. 120.
 „ ſcritti, molti de' quali ſono di una „ (***) Vid. libr. cit. *ibid.*
 „ data troppo recente, perchè la lo-

coque in primis, quem bona fortuna honore editionis
maetaverit . Sed nimis diu & Tuo , Vir præstantiffi-
me, & meo, quod totum Tuum est, tempore abutor
qui hæc Tecum garrus .

Ibidem Auctores Ephemeridum etfi in multis rebus
Anonymo contra Te assentiuntur, tamen non negant,
illum labi interdum in *aliquot errores* (*). Verius, opi-
nor, dixissent in sexcentos, eosque turpissimos, & vel ti-
rone indignos. Quid enim flagitiosus esse potest, quam
alios ignorantie linguæ Hebraicæ accusare, regulas
grammaticas docere, doctorem se, & magistrum hujus
linguæ profiteri, & tamen in primis ejus elementis in-
fantem, & ignarissimum deprehendi? Sed jam adsint tiro-
nes ipsi, quibus hominem vellendum, castigandumque
trado. Immo

Concurrite omnes Augures, Haruspices,
Portentum inusitatum conflatum est recens:
Namque alios qui docebat tiro factus est.

Ac I. quatuor textus emendationes in sphalmata re-
tulit. Vide supra pag. X, & XIII; quibus adjunge sis
duas præterea pag. XIV.

II. In explicandis quatuor verbis versionis Samari-
næ totidem peccata admisit. Qua de re vide pag. 381. Epist.
doctissimi, nobisque amicissimi Jacobi Jonæ Biornstahl ad
R. P. Gabrielem Fabricy Casanatensem Theologum, vi-
rum & ipsum doctissimum, cui me multis nominibus ob-
strictum sentio, præ meque sero, quæ cum opere ejusdem

D

Pa-

(*) Tuttavia cade anch' egli in „ Biornstahl in una lettera stampa-
„ qualche sbaglio, ch'è stato ben „ ta in Roma.
„ confutato dall' eruditissimo Sig.

Patris propediem in vulgus emittetur. (*).

III. Septem lectionibus nullam subesse sententiam dicit pag. 26. (**). Tamen quatuor vel meliores sunt impressis, vel saltem defensione non carent, modo in secunda punctetur $\eta\eta\eta$ illum (suffixum enim η pro η in multis locis admittere debet, qui integritatem textus vulgati tuetur, ex. gr. in $\eta\eta\eta$ Gen. IX, 21. XIII, 3.) non, ut fecit, $\eta\eta\eta$ tu. De harum una jam antea dictum est pag. XIII, tres reliquæ consentiant, nec ne cum antecedentibus, & consequentibus, lectorum esto iudicium; ad me quod attinet, integra commata cum lectio-

(*) „ Mais l'auteur des Lettres, „ comme s' il y avoit $\eta\eta\eta$ par-
 „ qui critique vivement M. Kenni- „ ce que cette contraction est très-
 „ cott tombe dans des écarts égale- „ usitée dans le Dialecte Samaritain.
 „ ment répréhensibles, & pour ex- „ D' où il est facile de voir que cette
 „ pliquer (pag. 92. suiv.) quatre „ signification est bien différente de
 „ termes de la Version Samaritaine, „ celle de *Loger*, comme on la lui don-
 „ il fait tout autant de fautes contre „ ne dans les Lettres de l'Exprofes-
 „ tre la Langue, & la Grammaire. „ seur . V. Enfin qu' on explique
 „ Pour le bien du Dialecte Samari- „ fort mal le Samaritain par la feu-
 „ tain il suffit de faire observer à M. „ le Grammaire Hébraïque, & que
 „ l'Ex-Professeur en Hébreu . I. Que „ l'Auteur des dites lettres a eu tort
 „ selon l'analogie de cette même „ de tourner en ridicule la Version
 „ langue, l'affixe η ne designe pas „ Samaritaine, en traduisant : *Elle*
 „ toujours le féminin ; mais qu' „ *loge dans sa main droite une Lan-*
 „ on l'employe encore pour le ma- „ *terne, ou un Feu de Lumiere.*
 „ sculin : ce qui arrive aussi dans les „ Le ridicule ne tombe que sur
 „ langues Chaldéenne, Syriaque, & „ l'ignorance. „ Hæc in cit. Epist.,
 „ Arabe . II. Que $\eta\eta\eta$ en Samari- „ cujus exemplar seorsim editum do-
 „ tain n'a pas d'autre signification „ no cl. auctoris apud me servo.
 „ que celle de *Feu*, & non celle de „ (**) „ Les secondes Variantes sont
 „ *Lanterne* . III. Que $\eta\eta\eta$ signi- „ de ces mots qui, quoiqu' Hébreux,
 „ fie la *Loi*, & non le *Feu* . IV. Que „ ne présentent aucun sens relatif
 „ $\eta\eta\eta$ doit s'expliquer *Pour eux*, „ aux passages où ils se trouvent „

lectionibus ab eo rejectis hoc loco Latine subjiciam .

Exo. XXXII, 26. *Et stetit Moses in porta castrorum, & dicebatur (nomine Mosis) qui Jehova, ad illum (Mosen) sese congreget, & congregabantur ad illum omnes filii Levi.*

Lev. IV, 35. *Et omnem adipem ipsius auferet, sicut sublatus fuit adeps ovis sacrificii pacifici, & incendet illum אֶתָּה (scilicet חֶלֶב) super altare &c.*

Num. XXI, 7. *Et venit populus ad Mosen, & dixit &c.*

IV. Verbum אִיתָם nullius esse linguæ clamat (*), quod tamen legitur Psal. XIX, 14.

V. Phrasin בראשון בארבעה עשר יום Jos. V, 10. velut absurdam irridet, nulliusque ut putat sensus (**), quum tamen ipsissima verba Exod. XII, 18. occurrant. Agnosce enim mecum, lector, primo ineptam, si Diis placet, MS. lectionem Jos. V, 10. ויעשו את הפסח ויעשו את הפסח בראשון בארבעה עשר יום להחדש בערב בערבות יריחו i. e. & fecerunt Pascha primo (mense) quarto decimo die mensis, vespere in campestribus Jericho, atque miraberis deinde, ludibrio haberi potuisse verba, quæ ex sanctissimo Mosis ore profecta sunt. Nam quæ in MS. Josuæ tribuuntur verba in narratione celebrati Gilgale Paschatis, eadem Mosès adhibuit, quando celebrandum illud

D 2

præ-

(*) Avant ce mot il a ajouté premier, dans le quatorzième jour : אִיתָם qui n' est d' aucuns Langue nam ubicumque lectionem absurditatis insimulare vult, caractere,

(**) Explodendam hanc lectionem quem vocant, cursivo illam exprime. Vide omnia exempla in ejus esse Anonymi judicio patet ex versione, quam horum verborum dat catalogo. pag. 18. ad cit. locum Jos. dans le

præcepit Exod. XII, 18. בראשון בארבעה עשר יום לחדש i. e. primo (mense) decimo quarto die mensis vespere comedite azyma &c.

VI. Vocem ויעבדום nihil significare dixit (*), sed quilibet tiro, qui vertere novit Exod. 13. ויעבדו מצרים, & servire fecerunt Ægyptii filios Israel, ne in hac quidem voce hæsitabit, illamque reddet, & servire illos fecerunt.

VII. Dictionem ליצירה vel aliter, quam de mundo condito interpretatus est, vel in versione plane prætermisit (**). Quum enim Kennicottus hanc notam, sive siglum ה'תורה ליצירה annum 610. mundi conditi indicare dixisset (nec aliter hæc verba, quicumque sit, vel harum litterarum peritissimus, id est Kennicotti similis, vel illis leviter tinctus, qualis Ex-professor est, intelligere potest), Anonymus noster Rabbino-Gallus in MS. continua serie prioribus verbis annexum legi contendit לבנות בית הכהונה, aliamque idcirco, quam conditi mundi epocham quærendam esse putat. Sed deus, in MS. extare ליצירה לבנות וגו' tamen frustra labo-

(*) Jof. IV, 8. ויעבדום il „ comme vous devez sçavoir, il n'y
signifioit : ils les ont servi ; mais „ a que les lettres marquées par un
„ comme le י se trouve après le כ , „ accent aigu qui comptent . Mais
„ le mot entier ne signifie rien „ „ il y a tout de suite dans le Ma-
לבנות בית הכהונה „ nuscrit

pag. 18. „ de la construction du Temple .
(**) „ Vous dites (première Dissert. „ Jacob Lévi devoit bien dire si c'est
„ pag. 342.) qu'il est écrit par Ja- „ du premier, du second ou du troi-
„ cob Levi , & daté par ces mots „ sième ; & vous , vous deviez en
„ ליצירה . S'il n'y „ voyant ces derniers mots, faire le
„ avoit que ces deux termes, il n'y „ calcul nécessaire , vous m'en au-
„ auroit aucune difficulté , & cela „ riez évité la peine „ pag. 24.
„ signifieroit l' an 610. ; parceque

laborat, dum verbi ליצירה ad solam epocham mundā conditi sese referentis nullam rationem habet, & de inveniēda alia epocha exstructi templi sollicitus est. Si meam hac de re interponere conjecturam licet, Anonymus ille ante verbum לבנין aliud siglum simile ejus, quod ליצירה præcedit, incuriosus & oscitans, ut solet, omisit. Nam Codices nonnullos Hebraicos, ad duplicem æram cum mundi conditi, tum ædificati, vel destructi templi Hierosolymitani annos suos computare solitos esse, quid ego hic persequar?

VIII. Lectionem tamquam rejiculam, ac nihili omnino faciendam explodit (*); in qua tamen, leviter ut dicam, est cur eum minus præcipitem, magisque lento, & circumspecto judicio usum optassem. Non enim ejusmodi est, ut simul deprehensa, simul indicta causa repudianda videatur. Lis est inter Kennicottum, & Anonymum de lectione במקום אשר ישחט העלה, quam ille ad Lev. IV, 29. in MS. quodam invenit, an ei במקום העלה textus vulgati anteferenda sit. Posteriori Anonymus tuetur, quoniam *in loco holocausti* nil aliud significare potest, quam *in loco ubi immolatur holocaustum*. At qui simplici, ellipses respuenti, & minutissimas res persequenti Moyſis narrationi assuetus est, in his quidem verbis במקום העלה aliquid hiulcum, & deficiens sentiet. Accedit quod quoties de loco immolandi holocausti alias sermo est verba, quæ hic desunt, suppleuntur. Quod quidem fit Levit. IV, 24, 33.

(*) „Cependant Vous exaltez „diguant de tels elogues à des til-
 „cette Variante miserable. Que de „levesées „! pag. 80.
 „soutenez vous faites naître en pro-

VII, 2. nec usquam quantum memini במקום העלה occurrit nisi hoc, de quo controversia est, loco. Si versiones antiquas consulamus, omnes præter Vulgatam Latinam verba *In quo immolatur* expresse ponunt; atque iisdem hoc v. 29. utuntur verbis, quæ v. 24. apud illas leguntur; sed versu 24. etiam receptus Hebraicus inserit *In quo immolatur*. Vulgatæ quidem assentitur Arabica Polyglottorum impressorum; sed Tritaplorum Bibliothecæ Barberinæ, quæ Hebraica fere ad litteram reddit (vide supra citatam epistolam Biornstahlianam) vers. 29. ipsissima verba repetit, quæ vers. 24. adfuerant.

IX. Ex lectione Manuscrip. Kennicotto laudata ad II. Sam. XXIII, 4. יורה יהוה שמש nullam elici sententiam affirmat (*). Immo doctos provocat, ut, si fieri possit, sensum inde aliquem extendant. Ecquam autem difficultatem in illis verbis odoretur, fateor, ut sum obese præ Critico nostro naris, me plane ignorare. Num enim divino numini ortum adscribi יורה יהוה ab Hebræorum loquendi consuetudine abhorret? At Isa. LX, 2. ועליך יורה יהוה *Jehovah super te orietur ante oculos omnium positum est*. An Soli majestas Divina minus commode comparatur? At Ps. LXXXIV, 12. שמש ומגן יהוה *Sol, clypeus est Jehovah omnium ore frequentatur*. Quid ergo tandem illud est, quod in his verbis displicere homini possit *Exorietur (tamquam) sol Jehovah?* Fugere etiam non debuisset, celeberrimum Johanan

(*) „ Non content de nous rap- „ nous expliquer ce passage ; car je
„ porter une pareille bévue, vous „ desie aucun Scavant de donner un
„ soutenez que ce terme יהוה (Je „ sens légitime à la leçon de votre
„ Seigneur) est très-à-propos écrit „ Manuscrit „ pag. 82.
„ dans cet endroit . Il falloit donc

hannem Davidem Michaelis , Philologum Goettingensem eximium , in Relationibus de novis libris , quæ olim Goettingæ edebantur , de inventa hac lectione abunde lætatum fuisse ; cujus quidem verba in secunda Kennicotti Dissertatione citantur . Sed neuter liber ad manus nunc est , ut paginam digito monstrare possim . Aliud erratum ferula dignum apud Anonymum occurrit eadem pagina , ubi יהוה שמש vertit *le seigneur du soleil* , quum tamen nomen יהוה numquam in regimine positum sit , quod vel tirones norunt .

X. Exod. X , 18. nomina Moyfis , & Aaronis , quæ in illo loco deesse videntur , haud omnino repudiavit (*) ; nec tamen vidit MS. in secunda Dissertatione laudatum , qui unum horum nominum , scilicet Moyfis ponit , ad lectionem probabilem magis accedere (**), quam vulgatum textum , qui utrumque omittit .

XI. Reprehensus MS. Samaritanum Bibliothecæ Sanctæ Genovesæ lectiones attulit non hujus quidem MS. proprias , sed quæ ipsi cum quibuscumque aliis Samaritanis communes sunt . Ac sane lectiones pag. 20 , &c. ad Gen. V , 18 , 28. VI , 19 , 20. VII , 3. XX , 5 , 10. Deut. V , 9. i. e. fere omnes adductæ , quæ ex hoc MS. profertur (***) , in Samaritano Polyglottorum Londinensium

D 4

fium

(*) ,, Si on vouloit ajouter des
,, nominatifs aux verbes , qui sont
,, dans ce verset , il falloit donc
,, mettre Moÿse , & Aaron fortirent
,, d'avec Pharaon , pag. 81.

(**) ,, Non-seulement l' omiffion
,, de ce terme n' est pas une faute
,, dans le Texte imprimé , mais l'ad-

,, dition qu' en fait votre Manuscrit
,, est absolument déplacée ,, pag. 81.

(***) ,, Passons aux MSS. de Saint-
,, te Geneviève . Il y en a deux ,
,, un Samaritain , & un Hébreu .
,, Je Vous ai promis des variantes
,, du Samaritain , en voici ,, pag. 20.

fiſum reperiuntur . Quid ergo faciunt contra MS. Ge-
novefanum , qua ceteris hujus generis opponitur ? niſi
iſtud Manuſcripto vitio vertere voluit , quod Samarita-
nus , non Hebraicus fit , atque ad illorum , non horum
codicum normam accommodatus .

XII. Kennicottianam methodum corrigendi Hebrai-
cum textum ex Samaritano confutaturus , pro hujus
lectionibus nullius ſententiæ , nulliusque linguæ , qua-
rum jaſtabundus ſpecimen edit pag.33. &c. (*) menda
typographica Polyglottorum Londinenſium corrogat .
Nam Gen.III, 22. טור . XIII, 6. יהרו . XX, 13. נבחה .
XXII, 24. האת מעכה . XXVII, 31. ויעם . in MSS.
Samaritanis minime reperiuntur . In Catalogo enim di-
verſitatum hujus , Hebraicque textus , qui ſexto Tomo
Polyglottorum Londinenſium inſertus eſt , nihil ad hæc
verba diverſi annotatur , quum contra ſi ad hunc mo-
dum in Samaritano legeretur , in Hebraico aliter habe-
ri moneretur . Quamquam nec ſextus hic Polyglotto-
rum Tomus , nec quidquid alias ad hiftoriam Sama-
ritanam pertinet , fuiſſe Anonymo noſtro notum vide-
tur ; qui ſi iſtud non ignoraffet , diverſas lectiones tex-
tus Hebraici , & Samaritani a Waltono , ejuſque ami-
cis in VI. Polyglottorum Tomo collectas eſſe , vix ,
opinor , inanem laborem ſuſcepiffet eas iterum conge-
rendi . Nihilominus tamen , tamquam rem valde laude
dignam nobis narrat , tantæ ſe patientiæ fuiſſe (**),
ut

(*) ,, 1. Environ 700. Variantes , collationner toute la Genèſe, Sça-
,, dont les unes ne font aucun ſens , vez-vous ce que j' y ai trouvé ?
,, & les autres ne font d' aucune ,, 1. Environ 700 Variantes &c. ,,
,, langue . pag.33.

(**) ,, J' ai eu la patience d' en

ut univcrsum librum Geneseos conferret, variasque lectiones ex ipso delectas magno apparatu proponit. Samaritanorum vero historię, quam rudis sit, quis non videt? Post captivitatem enim Babylonicam nihil illos mandasse litteris contendit (*). Ergo solus iste videlicet in his litteris peregrinus, solus hospes, qui de Chronico Samaritico ne fando quidem audiverit? Apage hinc te, mi doctor.

Sed *obe!* jam satis est: toedet enim plures errores afferre, ac ne necesse quidem, quum quos hactenus recensuimus, satis illum ineptum, nec ullo modo idoneum ad iudicium de Kennicotto, ejusque opere ferendum testentur. Itaque vela jam contrahamus, aliiſque Augiæ hoc stabulum everrendum, ac purgandum relinquamus. Relinquamus, inquam: nec enim totum ipsi, aut maximam ejus partem exhaustimus: velut cum disputationem, quam pag. 101. &c. instituit super Pſal. XVI. 10. ad pluralem numerum קס"ד"י defendendum, ne verbo quidem attigimus; in qua tamen tam multis locis Anonymus hallucinatur, tam multa peccat, tam secum ipse, & cum veritate pugnat, ut ea non tam cum Augiæ stabulo, quam cum centicipi Hydra comparanda videatur. Quod si quis est, qui ita secum reputet, in librum 130. paginarum, quantus est iste Anonymi contra Kennicottum, aliquot errores facile irrepere potuisse, is sic habeat, non tam numerum, quam immanitatem errorum Anonymum premere, nec toto libello, sed minima ipsius parte de
Ken-

(*) Or vous sçavez bien que les „ aucun livre après la captivité „ Samaritains n' ont jamais écrit pag. 98.

Kennicotto, atque Hebraicorum MSS. collatione disputari. Seposita enim tertia epistola, quæ præceptiones Grammaticas tradit, & initio quartæ de lectionibus Keri, ac disputatione contra Deistas (quam frugi esse, & a bono animo profectam, non sane inficior, sed cui tamen *non erat hic locus*), item prætermittis cavillationibus de itinere a me instituto, summa paginarum, in quibus proprie Kennicottum, ejusque opus insectatur, ne dimidiam quidem partem totius libelli conficit. Qua præterea in parte quot per tuam fidem dicteria, quot intempestive dicta tollenda de medio essent, si ad justæ disputationis speciem redigere eam velis?

Sed fatis jam verborum. Tu vale, Vir præstantissime; quodque hæcenus Te fecisse, ac facere porro certo scio, omnes ingenii, omnes industriæ nervos in opus Tuum contende, ut venire in manus hominum quam ornatissimum, & quam absolutissimum possit, ac cum expectationi omnium, quam commovisti, tum dignitati rei, qua nulla excogitari major potest, tum denique famæ ac nomini, non quod eo emissio (quod Anonymus libelli sui initio vereri videtur) Tibi paries, sed quod diu jam Tibi, Anonymi, & ceterorum Zoilorum ingratis, amplissimum, & immortale peperisti, respondere. Iterum vale, & me, ut facis, amare perge.

Romæ prid. Kal. April. c1o. Idcc. LXXII.

* * *

P. S. Commodum has ad Te litteras exaraveram, cum ex Germania affertur judicium Goettingensium (*),
Cri-

(*) „Goettingische gelehrte Anzeigen 7. Stück † 772.

(L I X .)

Criticorum emunctioris profecto naris, multoque magis in palæstra Philologiæ sacræ, quam Gallus ex-professor, exercitatorum de hoc eodem ejus libello. Habes hic a me pariter Latine conversum; in quo si nonnulla fecus de Gallorum eruditione, atque adeo de Temet ipso dicta offendes; non mihi, credo, quæ Tua æquitas, & humanitas est, irasceris, qui videas non alias meas in eo, quam fidi interpretis partes exstitisse.

R O M A E .

Hoc nomine, sed revera Parisiis acerba accusatio in Kennicottum prodiit inscripta: *Lettres de M. l'Abbé de ... Exprofesseur en Hebreu en l'université de ... au Sy Kennicott, Anglois de la Société Royale de Londres & Associé au Collège d'Exeter en l'Université d'Oxford. à Rome 1771.* quæ, quod Gallicam eruditionem parum nobis commendat, Parisiis magni facta est, clamoresque excitavit. Apparet undique præter falsam de integritate textus recepti opinionem immane odium, quo Kennicottum Anonymus prosequitur; atque magno amoris religionis Catholicæ tanta conjuncta est inscitia sententiæ doctiorum Catholicorum de re Critica ad religionem spectante (nempe Varias lectiones Fontium Sacrarum Litterarum investigandas esse, cum ut Vulgata confirmetur, tum ut Originali Textui ea detrahatur auctoritas, quam Protestantes interdum disputationis æstu abrepti eidem adscripserant), ut maxime verisimile esse videatur, quod nobis narratum est, Rabbinzantem Exprofessorem, tametsi specimina profert Hebraicorum MSS. optimarum Bibliothecarum a se inspectorum, et

fe

fe baptizatum quemdam Judæum , nominis
 quondam Francicum commiffarium , deinde a Kennicot-
 to adhibitum in Parienfibus MSS. conferendis , fed post-
 ea majore , quam a Kennicotto dari poterat , fipen-
 dio efflagitato , dimiffum , ultionem fuiſſe meditatam .
 Præcipua , quæ opponit , hæc ſunt : I. Codices , quos
 Kennicottus excerptit , omnes ferme recentiores eſſe ,
 ex 400. nimirum 380. poſt Biblia imprefſa confectos ,
 atque ut lucrum fieret , malitioſe ſuppoſitos . Hæc nul-
 la probatione in chartam conjiciuntur . II. Varias Lectio-
 nes , quas Kennicottus collegit , nullius eſſe momenti ,
 vel aperta ſphalmata . Contra unam alicujus ponderis
 diverſitatem optimorum MSS. Ex-profefſor ait , ſe in eo-
 dem MS. decem librarii errata indubitata monſtrare poſ-
 ſe ; quod lubenter concedimus , atque adhuc plures ,
 quam decem ſcribendi lapſus exſpectaremus . Sed quo-
 modo proba lectio invenietur , niſi totus excerptatur
 Codex ? Tanta eſt ipſius audacia , ut ne lectionem qui-
 dem Pſal XVI. 10. *קסידך* *ſanctus tuus* nunc a multitu-
 dine MSS. confirmatam , cui omnes antiquæ verſiones
 adſtipulantur , admittere velit ; ſed *קסידך* *ſancti tui*
 vera ab illo dicitur lectio , & tamen Pſalmus de Chri-
 ſto agere . Eſt enim , inquit , vel pluralis excellentiæ ,
 vel Jod eſt mater lectionis *קס* Sheva . Kennicottus illi
 audit imperitiſſimus regularum Grammaticarum (quo-
 niam non omnibus regulis Grammaticis calculum adji-
 cit , & fortaffe interdum nimis ſefe Anglum prodit)
 Thraſo , deſidioſus , nummorum avidiſſimus ; nec um-
 quam diſcernit collectorem Variantium , cui fides , & di-
 ligentia ſatis ſunt , a Critico illas dijudicante , qui mul-

multarum rerum cognitione opus habet , vel virum anno 1753. primitias studiorum exhibentem , & autodidactum a scriptore , qualis anno 1770. est ; sed nil nisi vitia colligit , maximam partem e mentitia , ex prioribus ejus scriptis . Interdum recte contra Kennicottum concludit : e. g. quando ille non ad amussim Analogiæ Grammaticæ Orientalis , sed Latinæ textum corrigere vult , atque statim in vitium Grammaticum sese incidisse arbitratur , ubi fortasse Orientalibus major data fuit libertas in verborum constructione , quam nobis Europæis , vel Keri , atque Masoram sine jure reprehendit . Sed etiam ubi veritas pro eo stat , male causam tuetur , & ex Judaicis opinionibus . Illud præcipuum , quod ex ejus opusculo disci potest , est , haud multos pro codicibus offerendos esse nummos , ne hominum alatur fraus , quibus fortasse supponere illos animus esset .

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendis. P. M. Sac. Pal. Apoft.

D. Jordani Patr. Antioch. Vicefg.

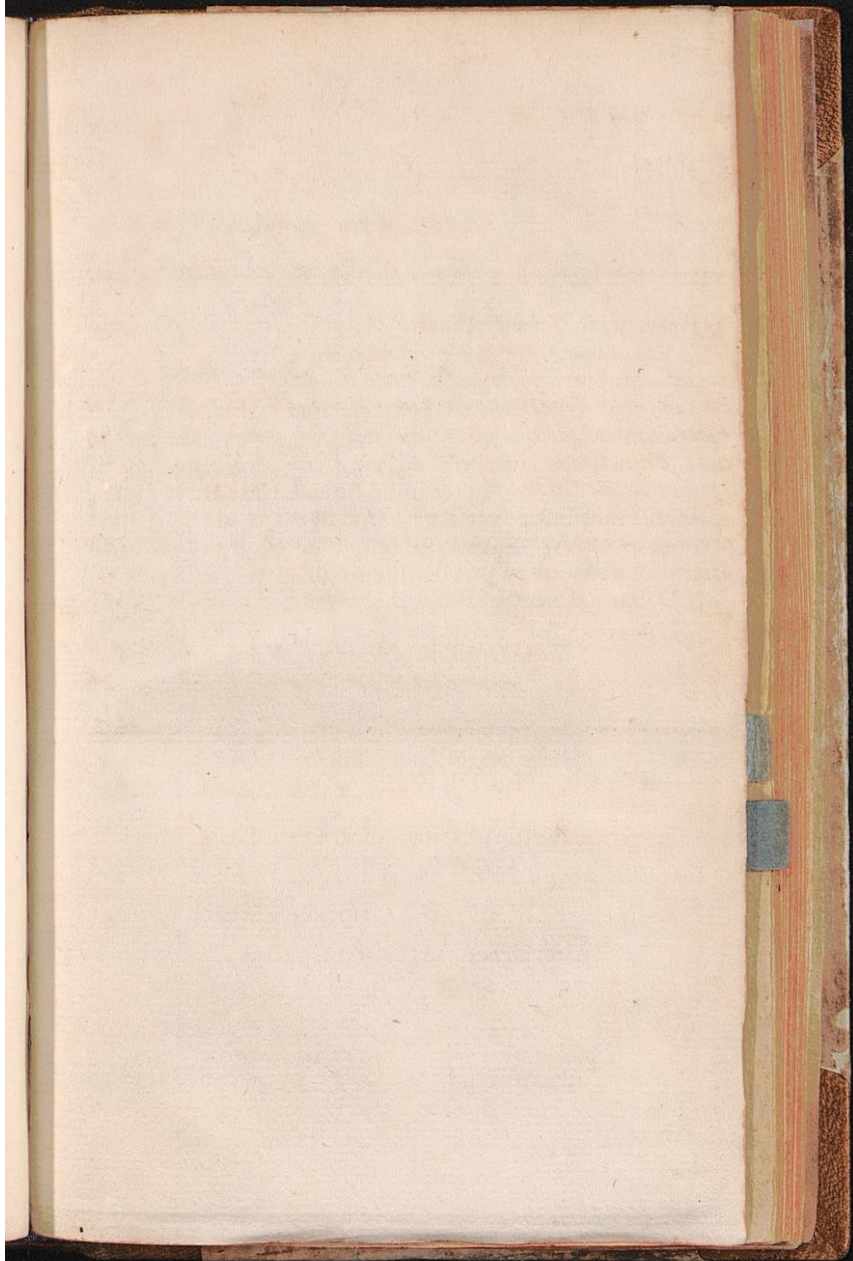
Voluntati Rm̄i P. Thomæ Auguftini Ricchini Sacri Palatii Apoftolici Magiftri obfequutus, magna cum animi voluptate perlegi *Anonymi Epistolam de libello contra Benjaminum Kennicott, ejusque collationem Mss. Bibliorum Hebraicorum edito, quam ex Anglico vertit, suasque ad eund. Benj. Kennicott literas adjecit Vir Clarissimus Paulus Jacobus Bruns Lubecensis*; & in iis, quod Catholicæ Fidei, aut bonis moribus adversetur, inveni plane nihil. Quare utrumque Opus, summa quidem eruditione refertum dignum censeo, quod publici juris fiat.

Dabam Romæ e Bibliotheca Vaticana die 6. Aprilis 1772.

*Steph. Evodius Assemanus Archiep. Apameæ
Bibliothecæ Vaticanae Præfectus.*

IMPRIMATUR.

Fr. Thomas Auguftinus Ricchinus O.P. S.P.A. Mag.

de
re
tu
wi
gr
u
ta
fe
d
h
A
G
T
h
c
v
a
q
la
ii
u
P
te
ri
ri
u
m
s

De
re
tu
vi
gr
ta
fe
d
h
A
G
T
h
c
v
a
q
la
in
u
P
te
re
in
u
E
S

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

TIFFEN Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
Light Blue	Light Cyan	Light Green	Light Yellow	Light Red	Light Magenta	White	Light Grey	Light Grey
Dark Blue	Dark Cyan	Dark Green	Dark Yellow	Dark Red	Dark Magenta	White	Dark Grey	Dark Grey